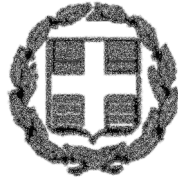

ΤΕΙ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ / ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Αγροτικός Συνεταιρισμός Παλαιοχωρίου Λέσβου

Σαββέλης Ιωάννης (Α.Μ.:15783)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ

Δρ. ΠΟΛΙΤΗΣ – ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΒΑΓΓΕΛΗΣ, Καθηγητής

Μ Ε Σ Ο Λ Ο Γ Γ Ι 2016

...Μπορεί να φαίνεται παράξενο, αλλά μια, δυο ώρες αφού το πλοίο της γραμμής εγκαταλείψει τη Χίο, είναι σαν να εγκαταλείπει ολόκληρο τον γνωστό κόσμο.... Σε λίγο, ανάμεσα στην ατμιστή πάχνη που τη διαλύει κομμάτια-κομμάτια, ο ήλιος αρχίζει να ξεχωρίζει τη σκιά μιας παραμυθένιας γης και, πριν καλά-καλά συνέλθει, πιο κοντά, να διακρίνει καθαρά τα τριανταφυλλένια βουνά που μπαίνουν το ένα μέσα στο άλλο και καμπυλώνονται με τη χάρη γυναίκας ηδονικής.....

Οδυσσέας Ελύτης

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συντέλεσαν στην πραγματοποίηση της συγκεκριμένης εργασίας.

Πρώτα από όλους θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κύριο Πολίτη – Στεργίου Βαγγέλη που μου εμπιστεύτηκε αυτή την εργασία και βοήθησε στην εκπόνησή της. Ευχαριστώ όλους τους καθηγητές μου στο ΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας που ήταν πάντα εκεί όταν τους χρειάστηκα.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους καινούριους φίλους που γνώρισα σαν φοιτητής, οι οποίοι τελικά είναι μια δεύτερη οικογένεια για μένα.

Το μεγαλύτερο όμως ευχαριστώ το χρωστάω στην οικογένειά μου που με επιμονή, υπομονή και πολλές στερήσεις στήριξε όλη αυτή την προσπάθειά μου.

Σας ευχαριστώ όλους πάρα πολύ και εύχομαι να μην σας απογοητεύσω.

Με τιμή

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πίνακας εικόνων	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	9
ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ	9
1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ	9
1.1.1. Οι αρχές του Ροτσναίηλ.....	9
1.2. ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ	10
1.3. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	11
1.4. ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ	12
1.4.1. Τι λέει ο νόμος;.....	14
1.5. ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ	14
1.5.1. Πρωτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις.....	15
1.5.2. Δευτεροβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις.....	16
1.5.3. Τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις.....	16
1.6. Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΝΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ.....	17
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	20
ΤΟ ΝΗΣΙ ΛΕΣΒΟΣ	20
2.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	20
2.2. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ	21
2.3. Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗ	24
2.4. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ	27
2.5. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ	28
2.5.1. Ελαιοτριβεία.....	29
2.6. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	35

ΕΛΛΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ.....	35
3.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ.....	35
3.2. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ.....	37
3.3. ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΕΛΙΩΝ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ.....	40
3.4. ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΑ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ.....	43
3.5. ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ.....	45
3.6. ΈΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΛΕΣΒΟΥ.....	46
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	47
ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙ ΛΕΣΒΟΥ ΚΑΙ Ο ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ.....	47
4.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙ.....	47
4.2. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ ΛΕΣΒΟΥ.....	48
4.2.1. Γενικά στοιχεία.....	48
4.2.2. Ίδρυση του Αγροτικού Συνεταιρισμού Παλαιοχωρίου.....	49
4.2.3. Παραγωγή του Συνεταιρισμού.....	49
4.2.3.1. Η παραγωγή του λαδιού.....	50
4.2.4. Πώληση του λαδιού.....	56
4.2.5. Ενημέρωση των ελαιοπαραγωγών.....	57
4.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ.....	57
ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....	59
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	63
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι.....	66

Πίνακας εικόνων

Εικόνα 1: Η Λέσβος στον χάρτη	20	
Εικόνα 2: Ο πεζογράφος και ποιητής Εφταλιώτης.....	25	
Εικόνα 3: Θράσσος Καστανάκης, Στρατής Μυριβήλης, Άγγελος Τερζάκης, Ηλίας Βενέζης.....	26	
Εικόνα 4: Λιομάζωμα.....	28	
Εικόνα 5: Το κοινοτικό ελαιοτριβείο Μανταδάμου	30	
Εικόνα 6: Ελαιουργείο Ε.Π.Σ. Αγιάσου.....	31	
Εικόνα 8: Ποικιλία Κολοβή	40	
Εικόνα 9: Ποικιλία Αδραμυτινή.....	41	
Εικόνα 10: Ελαιοτριβεία στη Λέσβο.....	43	
Εικόνα 11: Ο χάρτης της Λέσβου	Εικόνα 12: Το Παλαιοχώρι Λέσβου.....	47
Εικόνα 13: Οι εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού.	50	
Εικόνα 14: Μεταφορά του καρπού με τελάρα	50	
Εικόνα 15: Τροφοδοσία και μεταφορά των ελιών με ταινία στο μηχάνημα αποφύλωσης.	51	
Εικόνα 16: Το μηχάνημα αποφύλωσης και σωρός από φύλλα ελιάς	51	
Εικόνα 17: Πλύσιμο του καρπού.....	52	
Εικόνα 18: Οι ελιές κυλούν στον ιμάντα προς τον σπαστήρα	52	
Εικόνα 19: Μάλαξη της ελαιοζύμης.....	53	
Εικόνα 20: Φυγοκέντρηση της ελαιοζύμης.....	53	
Εικόνα 21: Τα στερεά κατάλοιπα οδηγούνται έξω από το ελαιοτριβείο	54	
Εικόνα 22: Διαχωριστής	55	
Εικόνα 23: Τελικός καθορισμός του ελαιόλαδου	55	

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από την αρχαιότητα ακόμα ήταν γνωστό ότι ο άνθρωπος δεν μπορεί να υπάρξει μόνος του. Είναι κοινωνικό όν, οπότε ζει και υπάρχει μόνο μέσα σε κοινωνία ομοίων του. Για αυτό το λόγο είναι αναγκασμένος αλλά και έχει ανάγκη να συναλλάσσεται με άλλους ανθρώπους, για να μπορεί έτσι να ανταπεξέρχεται στις ανάγκες της καθημερινής ζωής. Στις μέρες μας βέβαια είναι αναγκαίες όσο ποτέ τέτοιες συναλλαγές.

Έτσι λοιπόν σιγά - σιγά δημιουργήθηκαν οι πρώτοι συνεταιρισμοί με σκοπό τη βελτίωση στην ποιότητα ζωής των μελών τους. Οι αγρότες οφελήθηκαν πολύ όταν άρχισαν να κάνουν την εμφάνισή τους στην Ευρώπη οι πρώτοι συνεταιρισμοί (19^{ος} αιώνας), κάτω από την πίεση των προβλημάτων που δημιουργήθηκαν για τους μικρούς παραγωγούς και τους καταναλωτές, μέσα στις νέες κοινωνικές συνθήκες του βιομηχανικού καπιταλισμού. Η ανταπόκρισή τους ήταν μεγάλη γιατί κατάλαβαν ότι καλύτερα όλοι μαζί παρά ο καθένας μόνος του.

Στη συγκεκριμένη λοιπόν εργασία θα εξετάσουμε έναν από αυτούς τους Συνεταιρισμούς που βρίσκεται στη Λέσβο, τον Αγροτικό Συνεταιρισμό Παλαιοχωρίου Λέσβου. Πρόκειται για έναν ελαιουργικό Συνεταιρισμό, άλλωστε η Ελιά είναι μπορούμε να πούμε μια από τις σημαντικότερες καλλιέργειες στο νομό Λέσβου. Για το λόγο αυτό χωρίσαμε την εργασία μας σε τέσσερα κεφάλαια.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναφερθήκαμε στους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς, δίνοντας στοιχεία της ιστορίας και της δομής τους.

Στο δεύτερο κεφάλαιο κεφάλαιο δεν μπορέσαμε να αποφύγουμε τον πειρασμό να μην ασχοληθούμε με το νησί της Λέσβου.

Στο τρίτο κεφάλαιο το ενδιαφέρον μας κινήθηκε στην ελιά και την καλλιέργεια της στη Λέσβο, ενώ

Στο τέταρτο κεφάλαιο επικεντρωθήκαμε στο Παλαιοχώρι και στον Αγροτικό Συνεταιρισμό Παλαιοχωρίου, που αποτελεί και το θέμα της εργασίας μας.

Στη συνέχεια δώσαμε τα συμπεράσματα μας από την εκπόνηση της πτυχιακής αυτής εργασίας και πήραμε το θάρρος να δώσουμε προτάσεις για την καλύτερη οργάνωση και λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

1.1. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Ο θεσμός των Συνεταιρισμών έχει τις ρίζες του στο Ρότσνταιηλ, μια υφαντουργική πόλη της περιοχής του Λανκασάιρ της Αγγλίας, όπου το 1844, 28 άνθρωποι, επηρεασμένοι από τις ιδέες του Ρόμπερτ Όουεν και του Ουίλιαμ Κινγκ, 27 άνδρες και μία γυναίκα, που ανάμεσά τους ήταν υφαντουργοί, ένας βιβλιοδέτης, ένας στοιχειοθέτης, ένας μηχανικός, ένας υπάλληλος, ένας γυρολόγος κ.ά., αποφάσισαν να δημιουργήσουν ένα συνεταιριστικό κατάστημα. Ο συνεταιρισμός αυτός, που θεωρείται ως η απαρχή του συνεταιριστικού κινήματος στον κόσμο, υπάρχει μέχρι και σήμερα και έχοντας επιδείξει μεγάλη οικονομική και κοινωνική δράση, καθιέρωσε με το καταστατικό του τις συνεταιριστικές αρχές που βασικά ισχύουν και σήμερα¹.

Στο σημείο αυτό πρέπει να τονίσω ότι ο Θεσμός του Συνεταιρισμού εμφανίστηκε στην Ελλάδα μόλις στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, θεσμοθετήθηκε δε στα 1915. Ο πρώτος Συνεταιρισμός που ιδρύθηκε στη χώρα μας ήταν αυτός του Αλμυρού Θεσσαλίας, πιστωτικού χαρακτήρα, με την επωνυμία 'Μετοχικός Γεωργικός Σύλλογος Αλμυρού, και ιδρυτές τον γεωπόνο Δ. Γρηγοριάδη και τον δάσκαλο Ν. Μιχόπουλο.

1.1.1. Οι αρχές του Ροτσνταιήλ

Οι αρχές αυτές, απετέλεσαν και αποτελούν πάντα το βάθρο του Συνεταιριστικού Κινήματος, παρ' όλο ότι στη θεωρητική επεξεργασία του Συνεργατισμού και στην πρακτική εφαρμογή του από το 1844 ως σήμερα, έχουν υποστεί πολλές προσθαφαιρέσεις. Κι αυτό γιατί, παρόλη την ενότητα και καθολικότητα που χαρακτηρίζει το συνεταιριστικό φαινόμενο, οι διάφορες

¹ Φιλάρετος, 1927

συνεταιριστικές οργανώσεις βιώνουν με διαφορετικό τρόπο τους κανόνες αυτούς. Άσχετα όμως από τις παραλλαγές, οι «Αρχές του Ρότσνταιηλ» παραμένουν στη βάση τους αναλλοίωτες και εξακολουθούν πάντα να εμπνέουν και να καθοδηγούν τα συνεταιριστικά κινήματα του ελεύθερου κόσμου, αλλά και τη θεωρία του Συνεργατισμού, που αποτελεί την επιστημονική βάση της συνεταιριστικής ιδέας. Το περιεχόμενό τους έχει ως εξής:

- Η ελεύθερη προσχώρηση και παραμονή στον Συνεταιρισμό.
- Η δημοκρατική διαχείριση και ο δημοκρατικός έλεγχος της λειτουργίας του Συνεταιρισμού.
- Η ισότητα των συνεταίρων.
- Η ωφέλεια και διανομή των πλεονασμάτων μεταξύ των συνεταίρων ανάλογα με τις συναλλαγές τους με τον Συνεταιρισμό. Ο περιορισμένος τόκος στο κεφάλαιο.
- Η ουδετερότητα, προπαντός η πολιτική ουδετερότητα, η μη εμπλοκή του Συνεταιριστικού Κινήματος στις πολιτικές διαμάχες, αλλά και η θρησκευτική και πολιτική κ.λπ.
- Η ανάπτυξη της μορφώσεως των συνεταιριστών.

1.2. ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί, όπως θα δούμε αναλυτικότερα παρακάτω, είναι βιώσιμες επιχειρήσεις με υπηρεσίες που απευθύνονται στους αγρότες και έχουν ως σκοπό την αλληλοβοήθεια μεταξύ των αγροτών. Επίσης προσφέρουν υπηρεσίες σε καταναλωτές και προμηθευτικές ομάδες ατόμων με κύρια δραστηριότητά την προαγωγή και την προώθηση των κοινών επαγγελματικών συμφερόντων των μελών τους².

Η λειτουργία των αγροτικών συνεταιρισμών ρυθμίζεται από το νόμο 2810/2000 και περιλαμβάνει τους αλιευτικούς, τους κτηνοτροφικούς, τους πτηνοτροφικούς, τους μελισσοκομικούς, τους σηροτροφικούς, τους δασικούς, τους αγροτουριστικούς, τους

² Παπαγεωργίου, 2007

αγροβιοτεχνικούς, τους οικοτεχνικούς αλλά και όσους συνεταιρισμούς δραστηριοποιούνται στην αγροτική οικονομία³.

1.3. ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Με αυτά που αναφέραμε παραπάνω καταλαβαίνουμε ότι το φαινόμενο του Συνεταιρισμού, αναπτύχθηκε διεθνώς και ανδρώθηκε εδώ και ενάμιση αιώνα στα πλαίσια της ελεύθερης οικονομίας.

Στα 1987 ιδρύεται το πρώτο Κεντρικό Αγροτικό Συνδικάτο στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής (ΗΠΑ) το οποίο απέκτησε πολλά παραρτήματα σε όλη την έκταση της Αμερικής με κύριο σκοπό τη συγκέντρωση των παραγγελιών εφοδιασμού των μελών τους.

Μέχρι το 1920 τα περισσότερα αγροτικά προϊόντα προστατεύονται από διάφορες συνεταιριστικές οργανώσεις. Από το σημείο αυτό και μετά οι Αγροτικοί Συνεταιρισμοί σημειώνουν μεγάλη ανάπτυξη μέχρι και την οικονομική κρίση της δεκαετίας του 30. Την περίοδο αυτή παρατηρείται μείωση όχι μόνο του αριθμού των συναλλαγών αλλά και του αριθμού των μελών, γεγονός που οδηγεί σε κρίση και του Συνεταιριστικού κινήματος.

Το αντίθετο συμβαίνει από το 1935 έως και τη δεκαετία του '50 όπου έχουμε εκ νέου άνθηση του Συνεταιριστικού κινήματος. Από κει και πέρα παρόλο που παρατηρείται μείωση του αγροτικού πληθυσμού έχουμε αύξηση των αγροτικών Συνεταιρισμών.

Στην άλλη άκρη του πλανήτη, στην Ευρώπη, μεταπολεμικά έχουμε επίσης μεγάλη ανάπτυξη του συνεταιριστικού κινήματος, γεγονός που επισημαίνει την ανάγκη της ύπαρξης των συνεταιρισμών στην ελεύθερη οικονομία. Η αναγκαιότητα των Συνεταιρισμών έγκειται στο γεγονός ότι όχι μόνο συσπειρώνει και κάνει ανταγωνιστικούς τους οικονομικά αδύνατους, δίνοντάς τους ένα σκοπό, αλλά και γιατί η έννοιά του είναι σύμφωνη με την αρχή της ελεύθερης επιχείρησης. Επίσης η

³ el.wikipedia.org

έννοια του Συνεταιρισμού έχει και κοινωνικό περιεχόμενο αφού δεν ανέχεται το μονοπώλιο. Γιατί όπως επισημαίνει ο Λούντβιχ Έρχαρτ, ο άνθρωπος που αναστήλωσε την οικονομία της κατεστραμμένης από τον πόλεμο Γερμανίας, <<το μονοπώλιο είναι εχθρός της ελεύθερης οικονομίας>>.

Πολλοί μελετητές επίσης συμφωνούν ότι οι Συνεταιρισμοί είναι η απάντηση της ελεύθερης οικονομίας στον αγροτικό τομέα, γεγονός που αποδεικνύεται από τη μεγάλη ανάπτυξή τους στις χώρες με ελεύθερη οικονομία.

1.4. ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΟΝ ΕΛΛΑΔΙΚΟ ΧΩΡΟ

Από τα παραπάνω γίνεται κατανοητό ότι τον 19^ο αιώνα υπήρχαν όλες οι ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη των Συνεταιρισμών στην Ευρώπη αλλά και στην Αμερική. Για παράδειγμα, το 1870 στην Ιταλία η κακή οικονομική κατάσταση της χώρας, οδήγησε σε έλλειψη τροφίμων η οποία με τη σειρά της έφερε μεγάλη αύξηση των τιμών. Το γεγονός αυτό δημιούργησε τις ευνοϊκές συνθήκες για την δημιουργία και ανάπτυξη των αγροτικών Συνεταιρισμών. Έτσι μετά το 1880 έχουμε τον πρώτο γαλακτοκομικό συνεταιρισμό και από κει και πέρα τη δημιουργία πολλών περισσότερων.

Το Συνεταιριστικό Κίνημα στην Ελλάδα έφτασε αρκετά αργότερα, στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, λόγω ότι η προσπάθεια επίλυσης του αγροτικού ζητήματος κράτησε πάνω από έναν αιώνα. Από τις πρώτες συνεταιριστικές οργανώσεις στην Ελλάδα υπήρξε αυτή των Αμπελακίων Θεσσαλίας. Στον Αλμυρό Βόλου επίσης ιδρύθηκε το <<Μετοχικό Γεωργικό Ταμείο Αλληλοβοήθειας>> με σκοπό τη χορήγηση δανείων στους χρεωμένους αγρότες, έναντι τόκου.

Στη διάρκεια του Μεσοπολέμου υπήρξε μεγάλη ανάπτυξη των Συνεταιρισμών στην Ελλάδα. Σε αυτό βέβαια συντέλεσε και η κρατική μέριμνα για τη γεωργία που οδήγησε στη θεσμοθέτηση των συνεταιρισμών. Η Εθνική Τράπεζα διοχέτευσε κεφάλαια στην γεωργία με εγγυητή τους συνεταιρισμούς, γεγονός που την έκανε εντελώς ανταγωνιστική έναντι των άλλων τραπεζών.

Με αυτό τον τρόπο, μέχρι τις αρχές της δεκαετίας του 1930 είχαμε τη δημιουργία 44 συνεταιριστικών οργανώσεων που αποτελούνταν από μεγάλο αριθμό

συνεταιρισμών της υπαίθρου. Η σύνδεσή τους σε πανελλήνιο επίπεδο έγινε μόλις το 1920, όπου και δημιουργήθηκε η Εθνική Συνομοσπονδία Εθνικών Συνεταιρισμών Ελλάδος.

Μετά λοιπόν τη Μικρασιατικά καταστροφή οι συνθήκες στον ελλαδικό χώρο ήταν ευνοϊκές για τη δημιουργία των αγροτικών συνεταιρισμών περισσότερο. Ήταν τότε επιτακτική η ανάγκη της αναδιάρθρωσης της καλλιεργήσιμης γης, γεγονός που οδήγησε στην αγροτική μεταρρύθμιση του 1923 – 1932. Την περίοδο αυτή δημιουργήθηκε η Αγροτική Τράπεζα Ελλάδος (ΑΤΕ) με πολλά υποκαταστήματα σε όλη την Ελλάδα, η οποία αντικατέστησε την Εθνική Τράπεζα Ελλάδος μετά το 1930 και η οποία έχει να δείξει μεγάλη δραστηριότητα και σημαντικό ρόλο στις αγροτικές συνεταιριστικές οργανώσεις.

Στο δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα οι αγροτικοί συνεταιρισμοί γνωρίζουν μεγάλη άνθιση οικονομικά και γεωγραφικά, όπου και γίνεται περισσότερο εμφανής η κρατική παρέμβαση στους αγροτικούς συνεταιρισμούς. Τώρα έχουμε την ίδρυση μεγάλων αγροτικών συνεταιριστικών ενώσεων όπως η Συνεταιριστική Ένωση Καπνοπαραγωγών Ελλάδας ή η Συνεταιριστική Προμηθευτική Ένωση, ή η Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Γεωργικών Συνεταιρισμών, γνωστή ως ΠΑΣΕΓΕΣ.

Μετά το 1980 παρατηρείται μεγάλη αύξηση των κρατικών επιχορηγήσεων προς τους συνεταιρισμούς. Πολλά δάνεια επίσης διοχέτευσε η ΑΤΕ προς αυτούς μετά το 1985 για την επιδιόρθωση των ζημιών των καλλιεργειών από φυσικές καταστροφές. Με αυτό τον τρόπο τα χρέη των αγροτικών συνεταιρισμών αυξήθηκαν για να διογκωθούν στα 1989 με τις προσπάθειες ρύθμισής τους να πέφτουν στο κενό οπότε και αυξάνεται η διαμάχη μεταξύ των συνεταιρισμών και των ιδιωτικών επιχειρήσεων. Στη δεκαετία αυτή υπήρξαν κακές επενδυτικές επιλογές γεγονός που υπήρξε η καταστροφή του ελληνικού συνεταιριστικού κινήματος.

Εν κατακλείδι η σημερινή εικόνα των Ελληνικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων είναι μάλλον απογοητευτική για το σύνολο των αγροτών αφού έχει να επιδείξει μια σειρά από προβλήματα. Αυτό βέβαια οφείλεται όχι μόνο στους συνεταιρισμούς και στις επιλογές τους αλλά και σε μια σειρά από προβλήματα, όπως το μη σταθερό νομοθετικό πλαίσιο, ή η αδιαφάνεια και οι σχέσεις εξάρτησης με το

Κράτος. Στην περίοδο της οικονομικής κρίσης που διανύουμε όλα αυτά τα προβλήματα πολλαπλασιάστηκαν γιατί έγιναν πασίγνωστα στον λαό οπότε οι συνεταιρισμοί δυσφημίστηκαν ακόμα περισσότερο στην κοινή γνώμη.

1.4.1. Τι λέει ο νόμος;

Πέρα, όμως, από τις αρχές και τη διεθνή πρακτική του Συνεργατισμού, το Σύνταγμα της Ελλάδος μεριμνά ειδικώς για τους συνεταιρισμούς, τους οποίους θεωρεί θεμέλιο του δημοκρατικού καθεστώτος. Στο άρθρο 12 παρ. 5 ορίζει ότι:

«Οι γεωργικοί και αστικοί συνεταιρισμοί κάθε είδους αυτοδιοικούνται σύμφωνα με τους όρους του νόμου και του καταστατικού τους και προστατεύονται και εποπτεύονται από το κράτος, που είναι υποχρεωμένο να μεριμνά για την ανάπτυξή τους»>».

Το Σύνταγμα λοιπόν είναι σύμφωνο με τις Αρχές του Ρότσνταιηλ, που περιγράψαμε πιο πάνω, δίνοντας μεγάλη σημασία στην αυτοδιοίκηση των συνεταιρισμών και στην ανεξαρτησία του Συνεταιριστικού Κινήματος από την πολιτική εξουσία.

1.5. ΔΟΜΗ ΤΩΝ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ

Σε κάθε χώρα το συνεταιριστικό κίνημα έχει τη δική του δομή. Βέβαια, η πιο συνήθης μορφή του είναι αυτή που διαρθρώνεται σε 3 επίπεδα:

1. Πρωτοβάθμιους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς
2. Δευτεροβάθμιες Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις
3. Τριτοβάθμιες Συνεταιριστικές Οργανώσεις.

Στους Πρωτοβάθμιους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς ανήκουν οι τοπικοί συνεταιρισμοί, ενώ στις δευτεροβάθμιες Αγροτικές Συνεταιριστικές Οργανώσεις υπάρχει συνεργασία των πρωτοβάθμιων σε ευρύτερο γεωγραφικό επίπεδο. Τέλος οι

τριτοβάθμιες Συνεταιριστικές Οργανώσεις υπάρχουν από την συνεργασία των παραπάνω σε εθνικό επίπεδο⁴.

Η παραπάνω δομή είναι αυτή που ισχύει και στην χώρα μας. Όμως έχουμε ακόμη τη δημιουργία ενός ανώτατου συντονιστικού οργάνου την (ΠΑ.ΣΕ.ΓΕΣ) Πανελλήνια Συνομοσπονδία Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών το 1935, όπως είδαμε παραπάνω.

Συχνά, για να επιτευχθούν καλύτερα οι εργασίες των αγροτικών συνεταιριστικών οργανώσεων, οι συνεταιρισμοί ιδρύουν μαζί με την Αγροτική Τράπεζα ή με τρίτους διάφορες συνεταιριστικές εταιρείες ή κοινοπραξίες . Οι διάφορες συνεταιριστικές εταιρείες, οι κοινοπραξίες και η ΠΑ.ΣΕ.ΓΕΣ δεν ανήκουν σε κανένα από τα παραπάνω επίπεδα (Πρωτοβάθμιο , Δευτεροβάθμιο ή Τριτοβάθμιο) του συνεταιριστικού κινήματος της χώρας, αλλά καταλαμβάνουν μια δική τους μεμονωμένη θέση.

1.5.1. Πρωτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις

Εδώ ανήκουν οι τοπικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί, με μέλη ενός η περισσοτέρων χωριών και οι οποίοι αποσκοπούν στην οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπτυξη των μελών τους. Οι συνεταιρισμοί αυτοί είναι νομικά πρόσωπα ιδιωτικού δικαίου έχουν εμπορική ιδιότητα και λειτουργούν βάση του καταστατικού τους με το οποίο γίνεται και η σύσταση τους.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί μπορεί να ασχοληθούν με την παραγωγή μεταποίηση και εμπορία αγροτικών προϊόντων, παραγωγή και προμήθεια γεωργικών εφοδίων, κατασκευή και προμήθεια μέσων αγροτικής παραγωγής ή ακόμη με την κάλυψη βιοτικών αναγκών των κατοίκων της περιοχής τους.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί διακρίνονται σε ελεύθερους και αναγκαστικούς.

⁴ Παπαγεωργίου, 2007

Ελεύθεροι είναι αυτοί που ιδρύονται ελεύθερα με την θέληση των αγροτών, και

Αναγκαστικοί αυτοί που ιδρύονται και λειτουργούν με βάση ειδικά νομοθετήματα. Φυσικά και οι δύο περιπτώσεις διέπονται από την νομοθεσία για τους αγροτικούς Συνεταιρισμούς.

1.5.2. Δευτεροβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις

Στις δευτεροβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις έχουμε τις ενώσεις Αγροτικών Συνεταιρισμών που μέλη του είναι οι πρωτοβάθμιοι αγροτικοί συνεταιρισμοί. Σκοπός τους είναι η ενίσχυση, διεύρυνση και ο συντονισμός των αγροτικών συνεταιρισμών.

Οι ενώσεις λειτουργούν συμπληρωματικά και προσθετικά με τους αγροτικούς συνεταιρισμούς και δεν τους υποκαθιστούν. Οι ενώσεις, αγροτικών συνεταιρισμών για την εκπλήρωση των σκοπών τους συνεργάζονται με τις κεντρικές συνεταιριστικές ενώσεις, τις κοινοπραξίες και της ΠΑ.ΣΕ.ΓΕΣ για να αναπτύξουν τις παρακάτω δραστηριότητες :

- Εφοδιασμός των μελών τους με τα απαραίτητα αγαθά για την παραγωγή τους.
- Ασχολούνται με τη διακίνηση, διαφήμιση και εμπορία των προϊόντων τους.
- Ασχολούνται με την ασφάλιση.
- Φροντίζουν τις πιστωτικές εργασίες.
- Ιδρύουν μονάδες μεταποίησης και επεξεργασίας προϊόντων
Σκοπός τους είναι η ενίσχυση, διεύρυνση και ο συντονισμός των αγροτικών συνεταιρισμών.

1.5.3. Τριτοβάθμιες συνεταιριστικές οργανώσεις

Οι Κεντρικές Συνεταιριστικές Ενώσεις δημιουργήθηκαν από την συνένωση των δυνάμεων των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών που έπρεπε να

αντιμετωπίσουν προβλήματα ιδιαίτερα μεγάλα τα οποία αφορούσαν τα αγροτικά προϊόντα. Ασχολούνται με συγκεκριμένο κλάδο παραγωγής ή με βασικό προϊόν ή ομοειδή προϊόντα ή με την παροχή υπηρεσιών και έχουν περιφέρεια ολόκληρη την επικράτεια. Σκοπός τους είναι να ενισχύσουν το έργο των αγροτών, των αγροτικών συνεταιρισμών και των Ενώσεων Αγροτικών Συνεταιρισμών. Οι πιο γνωστές κεντρικές συνεταιριστικές οργανώσεις στην χώρα μας είναι η «ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΗ (1949), η «ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΚΗ» (1962) και η κεντρική Ένωση Γεωργικών Συνεταιριστικών Οργανώσεων Ν. Χανίων (1952).

1.6. Η ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΤΑ ΟΡΓΑΝΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΝΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Αγροτικός συνεταιρισμός είναι η εκούσια ένωση αγροτών, με σκοπό την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική τους ανάπτυξη, με την ισότιμη συνεργασία και την αμοιβαία βοήθεια των μελών, μέσα σε μια κοινή επιχείρηση. Είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου και έχει εμπορική ιδιότητα. Αναπτύσσει κάθε είδους δραστηριότητα για την επίτευξη του σκοπού του στο πλαίσιο του νόμου και του καταστατικού του. Είναι ένας θεσμός σε παγκόσμια εξάπλωση και μεγάλη ποικιλομορφία. Φιλοσοφία της δημιουργίας των συνεταιρισμών είναι η ισχύς εν τη ενώσει, δηλαδή να αποκτήσει μια ομάδα παραγωγών τα πλεονεκτήματα μιας μεγάλης δύναμης.

Αγροτικοί συνεταιρισμοί είναι όσοι δραστηριοποιούνται σε οποιονδήποτε τομέα της αγροτικής οικονομίας για την ίδρυση των οποίων απαιτούνται τουλάχιστον είκοσι άτομα. Για να ενισχυθεί ο κεφαλαιουχικός χαρακτήρας του αγροτικού συνεταιρισμού παρέχεται η δυνατότητα απόκτησης περισσότερων από μιας μερίδων, οι οποίες δίνουν στον κάτοχο το δικαίωμα περισσότερων από μιας ψήφου χωρίς όμως να ξεπερνά τις τρεις.

Όπως προαναφέραμε, ως αγροτικοί συνεταιρισμοί θεωρούνται οι αλιευτικοί, οι κτηνοτροφικοί, οι πτηνοτροφικοί, οι δασικοί, οι μελισσοκομικοί και άλλοι συνεταιρισμοί οποιουδήποτε κλάδου ή δραστηριότητα της αγροτικής οικονομίας. Για την εκπλήρωση των σκοπών τους, μπορούν να ιδρύουν παραρτήματα, υποκαταστήματα ή γραφεία στο εσωτερικό και στο εξωτερικό, να συνιστούν νομικά

πρόσωπα, να συμπράττουν σε κοινές επιχειρήσεις, με καταναλωτικούς ή άλλους συνεταιρισμούς, με νομικά πρόσωπα του δημόσιου ή ιδιωτικού τομέα, με κοινωφελείς οργανισμούς, με επιχειρήσεις οργανισμών τοπικής αυτοδιοίκησης, με συνεταιριστικές οργανώσεις άλλων χωρών και με φυσικά ή νομικά πρόσωπα, στα πλαίσια της διακρατικής ή και διεπαγγελματικής συνεργασίας.

Για την σύστασή τους απαιτείται η σύνταξη καταστατικού, η υπογραφή του από τα επτά τουλάχιστον πρόσωπα και η έγκρισή του από το ειρηνοδικείο της έδρας του συνεταιρισμού καθώς και η καταχώρησή του στο μητρώο των συνεταιρισμών. Η επαναφορά της διάταξης του νόμου 602/1915 σύμφωνα με τον οποίο ο απαιτούμενος ελάχιστος αριθμός ιδρυτικών μελών είναι επτά, θεωρείται ότι, θα ενθαρρύνει την δημιουργία περισσότερων συνεταιρισμών και κατ' επέκταση την μεγαλύτερη συνεταιριστική δράση και συμμετοχή των αγροτών. Το καταστατικό πρέπει να περιέχει την επωνυμία και το σκοπό του συνεταιρισμού, την διάρκεια, την έδρα και τον τρόπο διοικήσεως, την ευθύνη των συνεταίρων, τον τρόπο και τον χρόνο συντάξεως του ισολογισμού και του πίνακα διάθεσης κερδών, τον τρόπο εισόδου νέων μελών και απομακρύνσεως παλαιών και την αξία κάθε συνεταιριστικής μερίδας.

Η ένωση αγροτικών συνεταιρισμών είναι νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, το οποίο συνιστάται από δύο ή περισσότερους πρωτοβάθμιους αγροτικούς συνεταιρισμούς και έχει σαν σκοπό της την ενίσχυση, τη διεύρυνση και το συντονισμό των δραστηριοτήτων των μελών της. Ο συνεταιρισμός αποδείχθηκε στην πράξη ως ο καλύτερος συνδυασμός των περιορισμένων δυνατοτήτων μεγάλων μαζών του πληθυσμού και των ποικίλων εμποδίων για την διευκόλυνση της επιβίωσης τους μέσα σ' ένα ισχυρό, ασυγκίνητο και δυναμικά εξελισσόμενο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Τα όργανα διοίκησης των αγροτικών συνεταιρισμών είναι τρία:

- η Γενική Συνέλευση,
- το Διοικητικό Συμβούλιο και
- το Τριμελές Εποπτικό Συμβούλιο.

Η Γενική Συνέλευση, είναι το ανώτατο όργανο το οποίο αποφασίζει για όλα τα θέματα του συνεταιρισμού όπως είναι η τροποποίηση του καταστατικού, η εκλογή και η απαλλαγή κάθε ευθύνης του Διοικητικού και Εποπτικού Συμβουλίου, η έγκριση του ισολογισμού, οι γενικοί όροι της δραστηριότητας του συνεταιρισμού, ανάλογα με τους σκοπούς του, ιδίως της συγκέντρωσης και της από κοινού πώλησης των προϊόντων του.

Το Διοικητικό Συμβούλιο, εκλέγεται από την Γενική Συνέλευση και αποτελείται από πέντε τουλάχιστον μέλη. Το Διοικητικό Συμβούλιο εκλέγει τον πρόεδρο, τον αντιπρόεδρο, τον γραμματέα και τον ταμία. Η θητεία του είναι τριετής και συνέρχεται σε τακτική συνεδρίαση μια φορά το μήνα αλλά και σε έκτακτη μόνο στην περίπτωση που το συγκαλέσει ο πρόεδρος ή το ζητήσει το ένα τρίτο (1/3) των μελών αλλά όχι λιγότερο από δύο μέλη.

Το Τριμελές Εποπτικό Συμβούλιο, εκλέγεται από την Γενική Συνέλευση και απαρτίζεται από τουλάχιστον τρία μέλη. Το ίδιο πρόσωπο δεν μπορεί να μετέχει και στο Διοικητικό και στο Εποπτικό Συμβούλιο όπως επίσης τα μέλη των δύο συμβουλίων δεν θα πρέπει να έχουν συγγένεια μεταξύ τους μέχρι δευτέρου βαθμού. Σε περίπτωση που τα μέλη του συνεταιρισμού είναι λιγότερα από είκοσι πέντε δεν απαιτείται εκλογή Εποπτικού Συμβουλίου, εκτός αν ορίζει διαφορετικά το καταστατικό. Το Εποπτικό Συμβούλιο ελέγχει τις πράξεις του Διοικητικού Συμβουλίου και τη τήρηση των διατάξεων του νόμου, του καταστατικού και των αποφάσεων της Γενικής Συνέλευσης. Επίσης έχει το δικαίωμα να λαμβάνει γνώση οποιουδήποτε βιβλίου και εγγράφου του συνεταιρισμού, να διενεργεί λογιστικό και διαχειριστικό έλεγχο όπως και να παρακολουθεί την πορεία των υποθέσεων του συνεταιρισμού⁵.

⁵ Καμενίδης, 2001

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΤΟ ΝΗΣΙ ΛΕΣΒΟΣ

2.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Η Λέσβος είναι νησί του βορειοανατολικού Αιγαίου. Είναι το τρίτο σε μέγεθος ελληνικό νησί μετά την Κρήτη και την Εύβοια, με έκταση 1.636 τ.χλμ.. Το νησί έχει πληθυσμό 85.330 κατοίκους. Διοικητικά ανήκει στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και στο Νομό Λέσβου. Βρίσκεται απέναντι από τις Τουρκικές ακτές και έχει 2 κόλπους, αυτόν της Καλλονής, ο μεγαλύτερος από τους δύο και της Γέρας.

Πρωτεύουσα του νησιού, καθώς και του ομώνυμου Νομού Λέσβου, είναι η Μυτιλήνη, κτισμένη στο νοτιοανατολικό άκρο του νησιού πάνω σε επτά λόφους. Σύγχρονη πόλη, διοικητικό, εμπορικό και πνευματικό κέντρο, με πληθυσμό 27.247 κατοίκων (απογραφή 2001). Είναι έδρα του Πανεπιστημίου Αιγαίου, του Νομού και της Περιφέρειας, καθώς και του Υπουργείου Αιγαίου. Σημαντικές κωμοπόλεις του νησιού είναι η Αγία Παρασκευή με 2.268 κατοίκους, η Αγιάσος με 2.498, η Καλλονή με 1.732, ο Πολιχνίτος με 2.763 και το Πλωμάρι με 3.377. Η Λέσβος θεωρείται πατρίδα του ούζου λόγω της εκτεταμένης ενασχόλησης των κατοίκων με την ποτοποιία. Αρκετές γνωστές μάρκες ούζου προέρχονται απ' το νησί.

Εικόνα 1: Η Λέσβος στον χάρτη

Το Σεπτέμβριο του 2012 ολόκληρο το νησί της Λέσβου εντάχθηκε στο Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων της UNESCO.^[1]

Η φύση έχει προικίσει απλόχερα το τρίτο σε μέγεθος νησί της χώρας μας: απέραντοι ελαιώνες και πευκοδάση, το απολιθωμένο δάσος κοντά στο Σίγρι, οι γραφικοί κόλποι της Γέρας και της Καλλονής, οι εκτεταμένες αμμουδερές παραλίες και οι ειδυλλιακές ακρογιαλιές αποτελούν τα κύρια χαρακτηριστικά του φυσικού περιβάλλοντος της Λέσβου.

Την αίγλη του παρελθόντος φανερώνουν οι αξιόλογοι αρχαιολογικοί χώροι, τα βυζαντινά, μεσαιωνικά και οθωμανικά μνημεία, οι ιστορικές μονές και οι παλαιές εκκλησίες, τα λαμπρά δείγματα παραδοσιακής αρχιτεκτονικής.

2.2. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ

Το νησί κατοικείται από το 3300 π.Χ. Στη διάρκεια του Τρωικού Πολέμου - σύμφωνα με τον Όμηρο- δέχτηκε συχνές επιθέσεις από τους Αχαιούς. Αργότερα (10ος αι. π.Χ.) εγκαταστάθηκαν εδώ οι Αιολείς. Στους Αρχαϊκούς Χρόνους (7ο - 6ο αι. π.Χ.) η Λέσβος -και η πρωτεύουσά της Μυτιλήνη- έγινε σπουδαίο εμπορικό και πολιτιστικό κέντρο, κυρίως στην περίοδο της θητείας του Πιπτακού (589-579 π.Χ.), ενός από τους επτά σοφούς της αρχαιότητας.

Το 527 π.Χ. το νησί καταλαμβάνεται από τους Πέρσες, μέχρι το 479 π.Χ. που έγινε μέλος της Αθηναϊκής Συμμαχίας. Στη συνέχεια κυριαρχείται από τους Μακεδόνες, τους Πτολεμαίους, το Βασιλιά του Πόντου Μιθριδάτη (88-79 π.Χ.), τους Ρωμαίους. Στη Βυζαντινή Περίοδο δέχεται επιδρομές Σλάβων, Σαρακηνών και Καταλανών. Αποτελεί τμήμα της λατινικής αυτοκρατορίας της Κωνσταντινούπολης (1204-1247), αλλά το 1354 παραδίδεται από το Βυζαντινό αυτοκράτορα Μιχαήλ Παλαιολόγο στους Γενοβέζους (ως αντάλλαγμα για τη βοήθειά τους στην παλινόρθωση της βυζαντινής αυτοκρατορίας -από τους Φράγκους το 1261).'

Μετά την άλωση της Κωνσταντινουπόλεως έγινε μια πρώτη προσπάθεια κατάληψης της Λέσβου από τους Τούρκους το 1455 που όμως απέτυχε. Την 1 Σεπτεμβρίου 1462 το νησί πολιορκείται από το Μωάμεθ Β' και το στόλο του και η Μυτιλήνη παραδίδεται ύστερα από 14 ημέρες. Μετά την κατάληψη της Μυτιλήνης, οι Τούρκοι την καταστρέφουν και σφάζουν μεγάλο μέρος του πληθυσμού. Οι

εναπομείναντες χριστιανοί μετακινήθηκαν στην ενδοχώρα. Στη Λέσβο γεννιέται επί τουρκοκρατίας ο Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσα. Κατά τη διάρκεια της τουρκοκρατίας το νησί δέχτηκε αρκετές επιδρομές από τους Ενετούς, Γάλλους, Ιωαννίτες Ιππότες της Ρόδου και τους Σαρακηνούς, ενώ χάνει τη σημαντική θέση που έχει. Κατά τη διάρκεια του Ρωσοτουρκικού πολέμου το νησί δέχεται επιδρομές από τους Ψαριανούς, οι οποίοι λεηλάτησαν το Πλωμάρι το 1770 και την Πλαγιά το 1773. Η πρώτη επαναστατική κίνηση εναντίον των Τούρκων έγινε το 1817, ενώ το 1821 απέτυχε το στρατιωτικό σχέδιο για τη Χίο και τη Μυτιλήνη. Το 1822 έγινε πάλι προσπάθεια να ξεσηκωθεί η Λέσβος αλλά η σφαγή της Χίου οδήγησε στην εγκατάλειψη αυτής της προσπάθειας.

Με τις μεταρρυθμίσεις που τέθηκαν νε εφαρμογή με το διάταγμα του Ροδόκηπου (1839) και του Χαττ-ι Χουμαγιούν (1856), η οικονομία του νησιού αλλάζει μορφή και από κλειστή αγροτική, ανοίγεται στη διεθνή αγορά με το εμπόριο κυρίως σαπουνιού και λαδιού. Οι αλλαγές που συνέβαλαν σε αυτό ήταν η κατάργηση των προνομίων του ναζίρη στο εμπόριο λαδιού, η δικαιότερη κατανομή φόρων και οι εγγυήσεις προστασίας της ιδιοκτησίας και περιουσίας των ατόμων. Αποτέλεσμα ήταν μια τεράστια πληθυσμιακή αύξηση και οικονομική άνθηση. Ο πληθυσμός του νησιού υπολογίζεται ότι από 12 με 14 χιλιάδες στα μέσα του αιώνα, έφτασε στο τέλος του 19ου αιώνα τις 100 με 130 χιλιάδες, η μεγάλη πλειοψηφία των οποίων είναι χριστιανοί, αλλά δεν υπάρχουν ακριβή στοιχεία. Σημαντική ώθηση στην οικονομία έδωσε και το γεγονός ότι αρκετοί από τους κατοίκους του νησιού μετανάστευσαν ύστερα από τη παγωνιά το 1850 που κατέστρεψε τις σοδειές και σκότωσε το κτηνοτροφικό κεφάλαιο και ασχολήθηκαν με εμπορικές εταιρείες.^[8] Τα εργοστάσια παραγωγής άνηκαν αποκλειστικά σε χριστιανούς, κάτι που σύμφωνα με το B. Lewis οφείλεται στο γεγονός ότι οι Οθωμανοί έμειναν πιστοί στις ισλαμικές αρχές τους και αρνήθηκαν να προσαρμοστούν στις νέες συνθήκες.^[9] Αποτέλεσμα αυτού του φαινομένου ήταν η συρρίκνωση του οθωμανικού στοιχείου της Λέσβου. Σύμφωνα με την άποψη του στρατηγού Wilson η συρρίκνωση οφείλεται στην ελλειπή μόρφωση, στις στρατολογήσεις, στις κακές συνθήκες διαβίωσης και το ράθυμο χαρακτήρα των Οθωμανών.

Η Λέσβος απελευθερώθηκε από τους Τούρκους τις 8 Νοεμβρίου 1912 από το στόλο του ναύαρχου Κουντουριώτη και η πλήρης ενσωμάτωσή της με την Ελλάδα

έγινε το 1914. Στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στο νησί εγκαθίστανται μονάδες του Αγγλογαλλικού στόλου με εγκαταστάσεις (Λουτρά, Ακόθ, Κόλπος Καλλονής, Θερμή κ.α.). Το Μάιο του 1915 το νησί επισκέφτηκε ο Ελευθέριος Βενιζέλος και μετά πάλι με την Επαναστατική Κυβέρνηση το 1916. Το 1918 η Μερραρχία Αρχιπελάγους πολέμησε στο Μακεδονικό Μέτωπο (Μάχη του Σκρα).

Μετά τη μικρασιατική καταστροφή και την ανταλλαγή πληθυσμών που ακολούθησε, η Λέσβος δέχεται τους πρόσφυγες, ενώ ο εναπομείναντας πληθυσμός Τούρκων φεύγει. Για την στέγαση των προσφύγων χτίστηκαν στα χωριά οι συνοικισμοί. Η αποκοπή της Λέσβου από τα μικρασιατικά παράλια επέφερε μια σημαντική μείωση στην βιομηχανική παραγωγή του νησιού, αφού η οικονομία του ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτά ως κύρια αγορά των προϊόντων που παρήγαγε. Από την άλλη, οι πρόσφυγες προσέφεραν φτηνά εργατικά χέρια και βοήθησαν στην ανάπτυξη νέων καλλιεργειών.^[11] Το 1928 στο νησί ζούσαν 137.160 κάτοικοι. Στον Ελληνοϊταλικό, Ελληνογερμανικό και Εμφύλιο Πόλεμο το νησί (1940-1949) δίνει το φόρο αίματος και υφίσταται τις οικονομικές επιπτώσεις. Το νησί κατέλαβε ο γερμανικός στρατός το 1941. Η κατοχή κράτησε ως το 1944.

Στη νεότερη ιστορία, η οικονομία του στηρίζεται στο λάδι και στα προϊόντα του, στην κτηνοτροφία και στη βυρσοδεψία, αν και η απόσταση του νησιού από το οικονομικό κέντρο της Ελλάδας τη περίοδο 1950-1970 έδρασε ως τροχοπέδη για την οικονομική ανάπτυξη. Την ίδια περίοδο έγιναν προσπάθειες απεξάρτησης από τη μονοκαλλιέργεια της ελιάς, η οποία είχε ασταθή παραγωγή και οδήγησε στην εγκατάλειψη του νησιού από τους κατοίκους του. Τη δεκαετία του 1980 αναπτύσσεται η τουριστική βιομηχανία, η οποία σήμερα είναι ένας από τους κύριους τομείς εισοδήματος του νησιού, μαζί με τη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων.

Ξεκινώντας από το 1966 έγιναν βήματα για την προστασία του απολιθωμένου δάσους της Λέσβου. Η ευρύτερη περιοχή που βρίσκεται το απολιθωμένο δάσος της Λέσβου, έκτασης 150.000 στρεμμάτων, απέκτησε το καθεστώς διατηρητέου μνημείο με το προεδρικό διάταγμα 443/85, το οποίο δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 160, που εκδόθηκε τις 19 Σεπτεμβρίου 1985.^[12] Από το 2000, το Μουσείο Φυσικής Ιστορίας Απολιθωμένου Δάσους Λέσβου, ιδρυθέν το 1994, είναι ιδρυτικό μέλος του δικτύου Ευρωπαϊκών Γεωπάρκων και το 2004 εντάχθηκε στο Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων

της UNESCO. Το Νοέμβριο του 2011, ο δήμος Λέσβου έστειλε φάκελλο στην UNESCO, με σκοπό όλο το νησί να ενταχθεί στο Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων αυτής. Την 21η Σεπτεμβρίου του 2012, η UNESCO ενέκρινε την υποψηφιότητα της Λέσβου και την ενέταξε στο Παγκόσμιο Δίκτυο Γεωπάρκων, έπειτα από απόφαση που λήφθηκε στο Οπόρτο. Την επιτροπή αξιολόγησης απάρτιζαν ο δόκτωρ Ζ. Μαρτινί, διευθυντής γεωπάρκου στις γαλλικές Άλπεις και ο δόκτωρ Α. Σίλερ, διευθυντής γεωπάρκου στο Φούλκαν Άιφελ της Γερμανίας.^[1]

2.3. Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΜΥΤΙΛΗΝΗ

Αν κοιτάξουμε πολύ πίσω, στα βάθη των αιώνων θα δούμε ότι τα γράμματα είχαν περίοπτη θέση στη ζωή των Μυτιληναίων. Ένας μύθος σχετικός με αυτό αναφέρει ότι το νησί είχε την εύνοια των μουσών από τη στιγμή που οι κάτοικοί του έθαψαν με τιμές το κεφάλι του Ορφέα, που ήταν γιος της Μούσας Καλλιόπης, όταν αυτό εκβράστηκε στις ακτές του νησιού μετά το διαμελισμό του από τις γυναίκες της Θράκης. Και ο μύθος επιμένει ότι το κομμένο κεφάλι του Ορφέα συνέχισε να τραγουδάει και να χρησιμοδοτεί στο μαντείο του κοντά στην Άντισσα, ενώ η λύρα υπήρχε λένε κρεμασμένη στο ναό του Απόλλωνος στην Μυτιλήνη.

Από τον 7ο π.χ. αι., παράλληλα με την μεγάλη οικονομική ανάπτυξη, παρουσιάζετε στην Λέσβο πνευματική και καλλιτεχνική άνθηση, από τις σημαντικότερες στον Ελληνικό χώρο. Αν και το πολιτιστικό κέντρο αρχαίας Ελλάδας ήταν η Αθήνα, οι πόλεις της Λέσβου συνεισέφεραν μια ιδιαίτερη και σημαντική συνδρομή στο οικοδόμημα του αρχαίου Ελληνικού πολιτισμού.

Η καταφυγή στις πηγές, μας δίνει την ευκαιρία να επισημάνουμε ένα μεγάλο αριθμό ποιητών, μουσικών, ιστορικών, φιλοσόφων, διαπρεπών στα χρόνια τους, ονομαστών και σήμερα.

Πατρίδα της Σαπφούς, του Αλκαίου, του Αρίονος και του Πιττακού, αλλά και τόπος καταγωγής του Εφταλιώτη⁶, του Μυριβήλη, του Ιακωβίδη, του Θεόφилου Χατζημιχαήλ και άλλων μεγάλων προσωπικοτήτων των γραμμάτων και των τεχνών.

Εικόνα 2: Ο πεζογράφος και ποιητής Εφταλιώτης

Στις αρχές του εικοστού αιώνα φαίνεται ότι οι μούσες έχουν στήσει μόνιμο κονάκι στο νησί της Λέσβου. Οι συνθήκες είναι οι πλέον κατάλληλες, καθώς οι οικονομία βρίσκεται στο ζενίθ της άνθησής της. Το αποτέλεσμα ήταν η μεγάλη ανάπτυξη του Τύπου η οποία βέβαια συνέβαλε σημαντικά στην ανάπτυξη της λογοτεχνίας, φαινόμενο που ονομάστηκε χαρακτηριστικά <<Λεσβιακή Άνοιξη>>. Πολλά τα ονόματα!! Θα αναφέρω αυτό του <<δάσκαλου της ρωμιοσύνης>> Μίλτου Κουντουρά, του απαλόφωνου Ηλία Βενέζη, του Οδυσσέα Ελύτη ένας από τους μεγαλύτερους ποιητές της Ελλάδας αλλά και παγκοσμίως αποδεκτού. Ποιος δεν έχει ακούσει άραγε για τον Στρατή Μυριβήλη, τον μεγαλύτερο πεζογράφο που ανέδειξε ποτέ το νησί και πολλούς άλλους ακόμα εκπροσώπους των γραμμάτων και των

⁶ Το έργο του Εφταλιώτη είναι σφραγισμένο από το πνεύμα και τους στόχους της πρώτης αγωνιστικής γενιάς του δημοτικισμού, στην ιστορία του οποίου κατέχει μία σημαντική θέση, μαζί με το έργο των άλλων δύο πρωτεργατών του, του Ψυχάρη και του Πάλλη.

τεχνών που δράσανε στη λογοτεχνική Μυτιλήνη τις πρώτες δεκαετίες του προηγούμενου αιώνα.

Εικόνα 3⁷: Θράσσος Καστανάκης, Στρατής Μυριβήλης, Άγγελος Τερζάκης, Ηλίας Βενέζης

⁷ Στο λογοτεχνικό περιοδικό «ΧΑΡΑΥΓΗ» του νησιού του, στα 1912, είχε αφηγηθεί ο Σ. Μυριβήλης ένα επεισόδιο απ' τον Βαλκανικό Πόλεμο («Το κόκκινο λουλούδι»). Στην εφημερίδα «ΚΑΜΠΑΝΑ» δημοσίευσε σε συνέχειες, από τον Απρίλιο του '23 έως τον Απρίλιο του '24, τη «Ζωή εν τάφω». Αμέσως μόλις τέλειωσε η πολεμική αφήγηση του Μυριβήλη, άρχισε, σε συνέχειες πάλι, η μαρτυρία του Βενέζη από την ομηρία του στα Τάγματα Εργασίας στην Τουρκία. Πρόκειται για την πρώτη μορφή του βιβλίου του «Το νούμερο 31328». Ήταν ακόμα η εποχή που οι συγγραφείς δοκίμαζαν πρώτα τις αποχές τους σε εφημερίδες και περιοδικά. Το βιβλίο ερχόταν αργότερα ως δικαίωση.

2.4. ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΔΙΑΙΡΕΣΗ

Το νησί σύμφωνα με το πρόγραμμα Καλλικράτης αποτελεί από το 2010 μαζί με τις κοντινές βραχονησίδες ένα δήμο, το δήμο Λέσβου. Ο δήμος αυτός προήλθε από τη συνένωση των δεκατριών Δήμων του νησιού. Ο δήμος Λέσβου είναι ο μεγαλύτερος σε έκταση δήμος της χώρας^[22].

Οι δεκατρείς Δήμοι ήταν (στην παρένθεση κάτοικοι απογραφής 2001/1991):

- Δήμος Αγίας Παρασκευής (2.628/2.788)
- Δήμος Αγιάσου (2.578/2.988)
- Δήμος Γέρας με έδρα τον Παπάδο (6.985/6.958)
- Δήμος Ερεσού-Αντίσσης (5.530/5.620)
- Δήμος Ευεργέτουλα με έδρα τη Συκούντα (3.336/3.308)
- Δήμος Καλλονής (8.194/8.462)
- Δήμος Λουτροπόλεως Θερμής (3.809/3.341)
- Δήμος Μανταμάδου (3.210/3.226)
- Δήμος Μήθυμνας (2.433/2.359)
- Δήμος Μυτιλήνης (36.196/32.146)
- Δήμος Πέτρας (3.749/3.603)
- Δήμος Πλωμαρίου (6.698/6.612)
- Δήμος Πολιχνίτου (5.288/5.201)

2.5. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

Η Λέσβος, με τους απέραντους ελαιώνες, με τα 11 εκατομμύρια ελαιόδενδρα και με κύρια παραγωγή το λάδι, ανέπτυξε μια πολύ εύρωστη βιομηχανία, τον περασμένο αιώνα, μέχρι το 1922 που άρχισε η παρακμή της, ύστερα από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Ακόμα και στα πιο απόκρημνα βουνά καλλιεργούν μέχρι και σήμερα την ελιά.

Εικόνα 4⁸: Λιομάζωμα

Η ελιά, λοιπόν έφερε το εργοστάσιο του λαδιού, στη συνέχεια ήρθε η παραγωγή του σαπουνιού, ακολούθησε το εμπόριο αυτών των δύο προϊόντων, η αύξηση των εργοστασίων της ελιάς και των σαπωνοποιείων που δημιούργησε επίσης τη ραγδαία αύξηση του εμπορικού στόλου. Όλος αυτός ο κύκλος δημιούργησε την πληθυσμιακή ευημερία στο νησί, στο οποίο από την απογραφή του 1961 αποδεικνύεται ότι ζούσαν 150.000 κάτοικοι περίπου, έναντι των 90.000 κατοίκων σήμερα. Το 1990, στη Λέσβο βρίσκουμε 125 εργοστάσια. Από αυτά, 57 ελαιοτριβεία, 35 σαπωνοποιεία, 17 βυρσοδεψεία, 8 αλευροποιεία, 5 πυρηνελαιοεργοστάσια, νηματουργεία, βαφεία, μακαρονοποιεία, υφαντουργεία, μηχανουργεία και ορυχείο ταλκ. Η βιομηχανική αυτή ανάπτυξη συνδυαζόταν και με μια ακμή της ναυτιλίας. Μόνο στο Πλωμάρι, το 1874, υπήρχαν 120 πλοία διαφόρων χωρητικότητων, που

⁸ Η Λέσβος είναι ένα ατέλειωτο δάσος ελιάς, με έντεκα εκατομμύρια ελαιόδεντρα. Η ιστορία της είναι δεμένη με το ευλογημένο αυτό δέντρο, αφού η ελιά έφερε το εργοστάσιο του λαδιού, στη συνέχεια ήρθε η παραγωγή του σαπουνιού, ακολούθησε το εμπόριο των δύο αυτών προϊόντων, η αύξηση των εργοστασίων της ελιάς και των σαπωνοποιείων που δημιούργησε επίσης την αύξηση του εμπορικού στόλου. (Φωτ.: Ν. Σηφουνάκης).

κατευθύνονταν στη Ρουμανία, τη Ρωσία, όλη τη Μαύρη Θάλασσα, τον Πόντο, τη Σαμψούντα, την Τραπεζούντα αλλά και σε όλη τη Μεσόγειο.

2.5.1. Ελαιοτριβεία

Ήδη από τον 18ο αιώνα, στους μεγάλους μεσόγειους οικισμούς του νησιού, όπως της Αγίας Παρασκευής και του Πολυχίτου, η Λέσβος έχει μεγάλη παραγωγή λαδιού. Μόνο στην κοινότητα της Αγίας Παρασκευής αναφέρονται 4 ελαιόμυλοι και αργότερα, το 1860, 13 ελαιόμυλοι. Αυτοί ήταν οι πρόδρομοι των ελαιοτριβείων και λειτουργούσαν με υποζύγια ή ήταν χειροκίνητοι.

Μέχρι τα μέσα του 19ου αιώνα, η επεξεργασία της ελιάς γινόταν με πρωτόγονο τρόπο. Το ελαιοτριβείο βρισκόταν εντός του κεντρικού πυρήνα του οικισμού και συχνά στο κέντρο του. Το κτίριο ήταν απλό, χωρίς περιβάλλοντα χώρο και όλες οι εργασίες, από την αποθήκευση του καρπού μέχρι την έκθλιψη του και τη συγκέντρωση του λαδιού, γίνονταν μέσα σ' αυτό το χώρο.

Τότε, λοιπόν, περί τα 1870 άρχισαν να κατασκευάζονται και να λειτουργούν στο νησί τα πρώτα ατμοκίνητα ελαιοτριβεία. Δίπλα ή στον ίδιο χώρο των ατμοκίνητων ελαιοτριβείων τοποθετούνταν αλευρόμυλοι, που λειτουργούσαν εκμεταλλεόμενοι τον ατμό των ελαιοτριβείων. Μηχανήματα πια καινούργια, σε νέα διάταξη μέσα σε καλοχτισμένα πέτρινα κελύφη, ανέλαβαν την παραγωγή. Μεταπράτες και έμποροι που είχαν απαιτήσεις από το λάδι, έφεραν καινούργια μοντέλα. Τα περισσότερα μηχανήματα τα έφερναν από την απέναντι παραλία της ελληνικής Μικράς Ασίας, κυρίως από τη Νέα Σμύρνη. Με αυτήν γινόταν πλούσιο διαμετακομιστικό εμπόριο. Αντιπρόσωποι κατασκευής νέων μηχανημάτων ή αντιπρόσωποι αγγλικών εργοστασίων άρχισαν να εξοπλίζουν τα καινούργια ελαιοτριβεία.

Δεν θα πρέπει να ξεχνάμε ότι αυτή την περίοδο το ελληνικό στοιχείο ανθεί οικονομικά και πολιτιστικά στη Μ. Ασία, αλλά και στα νησιά. Ζητώντας μια αρχιτεκτονική μορφολογία που να το εκφράζει, απορρίπτει τις παραδοσιακές ανατολίτικες μουσουλμανικές επιδράσεις και επιλέγει την ευρωπαϊκή αρχιτεκτονική μορφολογία που έχει αναπτυχθεί στο κλίμα του αρχαίου ελληνικού κλασικισμού. Έτσι το κεντρικό κτίριο στο Ελαιοτριβείο, αλλά και τα άλλα συνοδευτικά κτίρια εκφράζουν

την «επίσημη» αρχιτεκτονική των δημοσίων κτιρίων στην απέναντι Αιολίδα αλλά και στην Ιωνία.

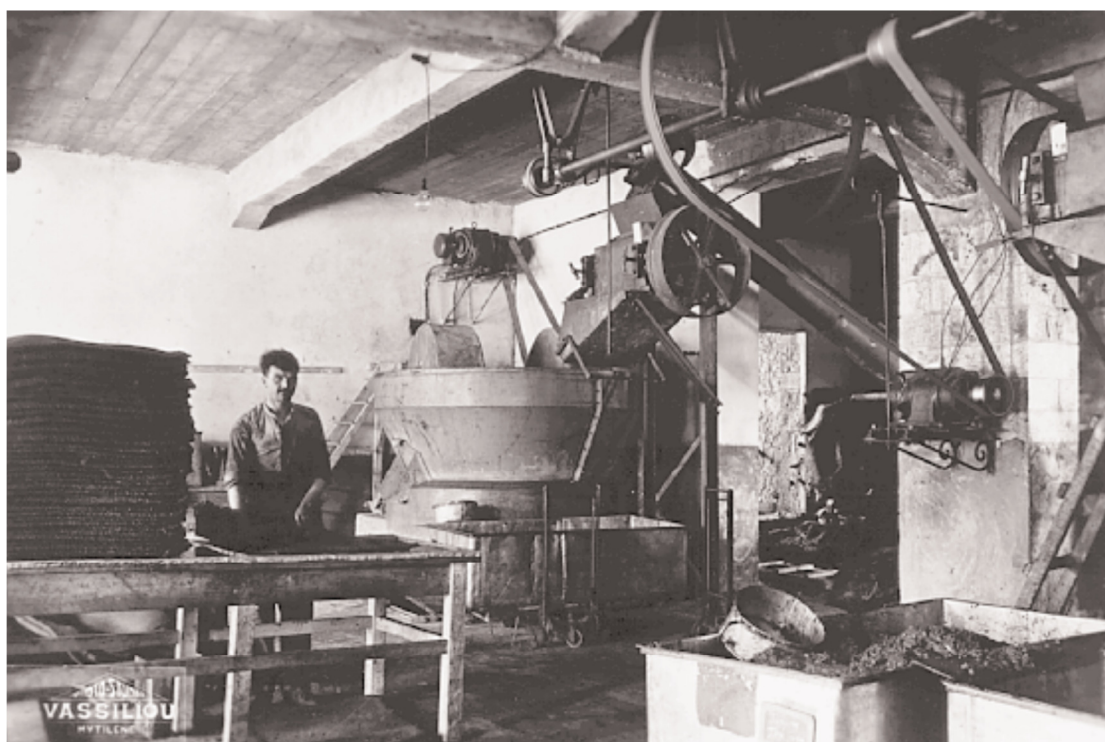

Εικόνα 5⁹: Το κοινοτικό ελαιοτριβείο Μανταδάμου

Τα ελαιοτριβεία λοιπόν αλλάζουν όψη. Χτίζονται πλέον έξω από τους οικισμούς και δημιουργούνται ειδικοί χώροι για συγκέντρωση του λαδιού, για το εργατικό προσωπικό, για τη διεύθυνση της επιχείρησης. Οπότε μεγαλώνουν οι χώροι του. Απέναντι στην κεντρική είσοδο τοποθετείται το κεντρικό κτίριο επεξεργασίας της ελιάς με τη δεσπόζουσα καμινάδα του. Η στέγη ήταν συνήθως δικλινής και στις δύο μικρότερες πλευρές σχηματιζόταν με ένα συμπαγή τοίχο, τριγωνικό αέτωμα. Σ' αυτό το κτίριο, τοποθετούσαν τα νέα μηχανήματα όπως τα πιεστήρια, το καζάνι, το χώρο αποθήκευσης του καύσιμου υλικού, καθώς και τον ή τους μύλους. Δεξιά ή αριστερά της εισόδου, ήταν το κτίριο της διοίκησης ή το γραφείο του διευθυντή της επιχείρησης. Στην άλλη πλευρά, γίνονταν οι αποθηκευτικοί χώροι για τη συγκέντρωση του λαδιού. Το κτίριο αυτό είναι πάντα δευτερεύον σε μέγεθος και μέσα στο έδαφος

⁹ Αρχισε να κτίζεται το 1905 και από μορφολογική άποψη κατατάσσεται στα χαρακτηριστικά δημιουργήματα βιομηχανικής αισθητικής του τέλους του 19ου αιώνα. Όπως φαίνεται και στη φωτογραφία, στους οικισμούς της Λέσβου, τα διάσπαρτα νεοκλασικά κτίσματα, όπως και τα λαϊκά με τις δικλινείς ή τετρακλινείς στέγες συνυπάρχουν αρμονικά με τις στέγες και τους νεοκλασικούς όγκους των εργοστασίων.

τοποθετούνταν η κωνική βάση των πιθαριών. Στα πιθάρια αυτά, τα «κιούπια», συγκέντρωναν το λάδι που αναλογούσε στα έξοδα των αλεστικών ή καμιά φορά τοποθετούσαν για φύλαξη το λάδι κάποιου μεμονωμένου παραγωγού. Στις άλλες πλευρές του οι- κοπεδικού χώρου και σ' επαφή επίσης με τα όμορα οικόπεδα, τοποθετούνται τα κτίρια εναποθήκευσης του καρπού, «Οι Μπατές». Αυτά ήταν τα βοηθητικά κτίρια, χαμηλά σε ύψος, με δικλινείς ή μονοκλινείς στέγες και με εσωτερικά χωρίσματα ξύλινα ή με συμπαγές τούβλο και ο κάθε καλλιεργητής -ελαιοπαραγωγός- είχε τον δικό του χώρο τοποθέτησης του καρπού, έτσι ώστε όταν ερχόταν η σειρά του, μεταφερόταν ο καρπός στο κεντρικό κτίριο για την έκθλιψη.

Εικόνα 6¹⁰: Ελαιουργείο Ε.Π.Σ. Αγιάσου

Επίσης, αριστερά ή δεξιά της κυρίας εισόδου του εργοστασιακού συγκροτήματος φτιάχνονταν το φυλάκιο, με χώρο για ύπνο, φαγητό κ.λπ. καθώς και το αναγκαίο τζάκι για θέρμανση.

¹⁰ Ο ελαιόμυλος κινείται με την κίνηση που μεταφέρεται από τους μάντες. Τα τσουπιά ετοιμάζονται για το πιεστήριο (φωτ: Συλλογή Αντ. Μαΐλης).

Αυτή, λοιπόν, η ανεπανάληπτη βιομηχανική, εμπορική και οικονομική έκρηξη του 19ου αιώνα, έμελλε να παρακμάσει τον 20ό αιώνα. Αιτία της παρακμής είναι διάφοροι λόγοι και οφείλεται κυρίως:

- Στη Μικρασιατική Καταστροφή που έφερε τον εμπορικό αποκλεισμό του νησιού με την απέναντι ακτή, που ήταν για χιλιάδες χρόνια η βασική ενδοχώρα του νησιού.
- Στη μεγάλη μετανάστευση -εσωτερικού και εξωτερικού-, η οποία κορυφώθηκε στο πρώτο ήμισυ του αιώνα μας.
- Στην ανακάλυψη των φυγόκεντρων μηχανημάτων που έθεσαν εκτός λειτουργίας πολλά ελαιοτριβεία, λόγω της ταχύτερης και φθηνότερης επεξεργασίας του ελαιοκαρπού.

Σήμερα περισσότερα από εκατό μεγάλα βιομηχανικά συγκροτήματα, μνημεία πλέον αρχιτεκτονικά, υψώνονται ερειπωμένα στο νησί της Σαπφούς και χρόνο με το χρόνο επιδεινώνεται η θέση τους.

2.6. Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΝΗΣΙΟΥ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ

Η γεωγραφική θέση της Λέσβου σε συνάρτηση με το φυσικό περιβάλλον του νησιού αποτελούν τα δυο κύρια στοιχεία που σε συνδυασμό με την ιστορική πορεία της ανθρώπινης διαχείρισης του χώρου (ανάλογα με την κυρίαρχη ή φαινομενικά κυρίαρχη θεώρηση των πραγμάτων) θα μας βοηθήσει να ερμηνεύσουμε τα κοινωνικά – οικονομικά φαινόμενα που παρουσιάστικαν από τα τέλη του 18^{ου} αιώνα ως τις αρχές του 20ου. Οι μεγάλες αλλαγές αυτής της περιόδου στηρίζονται περισσότερο στην ιστορική συγκυρία παρά στο αποτέλεσμα κάποιων μακροχρόνιων ή βραχυχρόνιων προσπαθειών του ανθρώπινου στοιχείου της περιοχής.

Τον 18^ο αιώνα εξαπλώνεται το θαλάσσιο εμπόριο μετά την συνθήκη του Κιουτσούκ – Καϊναρτζή (1774). Η συνθήκη αυτή επιτρέπει στους Λέσβιους να ξεκινήσουν την καλλιέργεια μιας σειράς εμπορικών σχέσεων σε όλες τις γωνιές του Αιγαίου αλλά κυρίως στη Μαύρη Θάλασσα. Παράλληλα στην Δυτική Ευρώπη τίθεται το Ανατολικό ζήτημα, το οποίο αναφέρεται στην (οικονομική και στρατιωτική) διείσδυση των μεγάλων δυνάμεων στην Οθωμανική Αυτοκρατορία με σκοπό τον διαμελισμό της και την αφαίμαξη των πλουτοπαραγωγικών πηγών της

επεκράτειας. Ήταν η εποχή της αποικιοκρατίας, κατά την οποία οι κυβερνήσεις των εθνικών κρατών της Ευρώπης εξαπλώνονταν στον υπόλοιπο κόσμο επενδύοντας στο εξαγωγικό εμπόριο για την αποσυμφόρηση της εσωτερικής αγοράς. Στη συνέχεια βέβαια γίνεται και εισαγωγή πρώτων υλών από τις αποικίες στις μητροπόλεις με σκοπό την κάλυψη των αναγκών πάνω σε κάποια είδη και η επεξεργασία για την παραγωγή δευτερευόντων αγαθών. Η περίπτωση της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας αποτελούσε «δέλεαρ» για τις μεγάλες δυνάμεις και η άσκηση πιέσεων συνοδεύονταν με μια σειρά από μέτρα που είχαν τη μορφή οικονομικών - εμπορικών συνθηκών που διευκόλυναν τα συμφέροντά τους¹¹.

Μέχρι και το 1912 που το νησί ήταν στην Οθωμανική κυριαρχία έχουμε πολλά σκαμπανεβάσματα στην παραγωγή στην πώληση και στην τιμή της ελλιιάς.

Το 1912 η παραγωγή λαδιού φτάνει τους 15000 τόνους. Οι εκλογές που ακολουθούν, αλλοιώνουν τη δημογραφική – εθνική αντιπροσώπευση των λεσβίων στην τουρκική βουλή. Έρχεται αύξηση των τιμών. Με το άνοιγμα των Δαρδανελλίων αναζωπυρώνεται το εμπόριο του νησιού. Ακολουθούν γεγονότα πολιτικοστρατιωτικά που οδηγούν στην ένωση της Λέσβου με το νεοελληνικό κράτος.

Από το χρονικό σημείο αυτό το νησί περνά στην ελληνική κυριαρχία. Η αλλαγή αυτή μετακίνησε τη Λέσβο από το κέντρο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στην περιφέρεια της ελλαδικής επικράτειας και την εισήγαγε σε μια περίοδο (1912 – 1940), όπου οι κεκτημένες ταχύτητες και οι ιστορικές συνέχειες με δυσκολία λειτουργούν ως αντίβαρο στις υφέσεις που δημιουργούν οι μετατοπίσεις των εμπορικών αξόνων και τα ιστορικά γεγονότα όπως οι βαλκανικοί πόλεμοι, ο Ά Παγκόσμιος Πόλεμος, η ρωσική επανάσταση και η Μικρασιατική καταστροφή¹². Οι απώλειες των εξωτερικών αγορών θα καλυφθούν εν μέρει από την ενίσχυση της εσωτερικής αγοράς με τον ερχομό και την εγκατάσταση των προσφύγων. Η ελιά παραμένει το κύριο καλλιεργήσιμο προϊόν, αν και σιγά - σιγά αρχίζει η εγκατάλειψη της υπαίθρου που όμως δεν είναι ολοκληρωτική. Στη δεύτερη δεκαετία του 20ου αιώνα έχουμε επανεμφάνιση του συστήματος «κεσίμ» σύμφωνα με το οποίο

¹¹ Σιφναίου, 1996

¹² Έβερτ, 1995

συμβάλλεται ο ιδιοκτήτης που καταβάλλει τα έξοδα της καλλιέργειας, ο εναλλασσόμενος κισιμτζής – αγρότης, τον οποίο βαρύνει η υποχρέωση συλλογής και έκθλιψης ελαιοκάρπου και η επιχείρηση του ελαιοτριβείου που εγγυάται την παράδοση της συμφωνημένης ποσότητας λαδιού.

Το γεγονός αυτό συνέβη κάτω από την πίεση ελέγχου της μεγάλης γαιοκτησίας. Σήμαινε όμως και την αποδιάρθρωση της αγροτογενούς «αριστοκρατίας» και τη μερική ανασχεση των μεταναστευτικών τάσεων. Πρέπει να σημειώσουμε πως η πρωταρχική εγκατάσταση προσφύγων αριθμούσε 30000 άτομα αν και με τον τελικό καταμερισμό παρέμειναν 15000.

Μετά τη μικρασιατική καταστροφή και την ανταλλαγή πληθυσμών που ακολούθησε, η Λέσβος δέχεται τους πρόσφυγες, ενώ ο εναπομείναντας πληθυσμός Τούρκων φεύγει. Για την στέγαση των προσφύγων χτίστηκαν στα χωριά οι συνοικισμοί. Η αποκοπή της Λέσβου από τα μικρασιατικά παράλια επέφερε μια σημαντική μείωση στην βιομηχανική παραγωγή του νησιού, αφού η οικονομία του ήταν άρρηκτα συνδεδεμένη με αυτά ως κύρια αγορά των προϊόντων που παρήγαγε. Από την άλλη, οι πρόσφυγες προσέφεραν φτηνά εργατικά χέρια και βοήθησαν στην ανάπτυξη νέων καλλιεργειών.^[11]

Το 1928 στο νησί ζούσαν 137.160 κάτοικοι. Στον Ελληνοϊταλικό, Ελληνογερμανικό και Εμφύλιο Πόλεμο το νησί (1940-1949) δίνει το φόρο αίματος και υφίσταται τις οικονομικές επιπτώσεις. Το νησί κατέλαβε ο γερμανικός στρατός το 1941. Η κατοχή κράτησε ως το 1944.

Στη νεότερη ιστορία, η οικονομία του στηρίζεται στο λάδι και στα προϊόντα του, στην κτηνοτροφία και στη βυρσοδεψία, αν και η απόσταση του νησιού από το οικονομικό κέντρο της Ελλάδας τη περίοδο 1950-1970 έδρασε ως τροχοπέδη για την οικονομική ανάπτυξη. Την ίδια περίοδο έγιναν προσπάθειες απεξάρτησης από τη μονοκαλλιέργεια της ελιάς, η οποία είχε ασταθή παραγωγή και οδήγησε στην εγκατάλειψη του νησιού από τους κατοίκους του. Τη δεκαετία του 1980 αναπτύσσεται η τουριστική βιομηχανία, η οποία σήμερα είναι ένας από τους κύριους τομείς εισοδήματος του νησιού, μαζί με τη μεταποίηση αγροτικών προϊόντων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΕΛΙΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΓΡΟΤΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

3.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

Είναι γεγονός ότι εκτός από τη θάλασσα, κανένα άλλο αγαθό της φύσης δεν δέθηκε τόσο πολύ με τον Ελληνικό χώρο, όσο η ελιά και το λάδι της, που έθρεψε τόσους πολιτισμούς, από τη βαθιά αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Γεγονός επίσης είναι ότι πολύ δύσκολα φαντάζεται κανείς τη Λέσβο χωρίς τα ελαιόδεντρα της που ασημίζουν κάτω από το άπλετο φως του ήλιου.

Οι περιοχές στις οποίες καλλιεργείται η ελιά στη Λέσβο, είναι ορεινές ή ημιορεινές με ξερικά, φτωχά σε ουσία εδάφη. Αυτή η ιδιομορφία της καλλιέργειας σε σχέση με τη ποικιλία, είναι που προσδίδει στο Λεσβιακό ελαιόλαδο την υπεροχή σε γευστικότητα και τον εμπλουτισμό σε αρωματικές ύλες.

Εικόνα 7: Ελαιώνας στη Λέσβο, μάζεμα της ελιάς.

πηγή: Θεόφιλος¹³ «Το μάζεμα των ελαιών εν Μυτιλήνη» του 1933.

¹³ Ο Θεόφιλος ήταν ο κυριότερος εκπρόσωπος της ελληνικής λαϊκής ζωγραφικής. Απεικόνισε με τον δικό του μοναδικό τρόπο τον ελαιώνα της Λέσβου και τους ανθρώπους που δούλευαν στις ελιές. Κορυφαίο έργο της συλλογής «Το μάζεμα των ελαιών εν Μυτιλήνη» του 1933.

Το Λεσβιακό ελαιόλαδο από πλευράς αγνότητας και ποιότητας, προσφέρεται στην κατανάλωση με τα παρακάτω μακροσκοπικά και οργανοληπτικά χαρακτηριστικά:

- Τη χαρακτηριστική λεπτόρευστη υφή του (χαμηλό ιξώδες - απαλή γεύση) η οποία οφείλεται στο σχετικά αυξημένο βαθμό ακορεστότητας των λιπαρών του οξέων, σε σχέση με άλλα παχύρευστα ελαιόλαδα, γεγονός που του δίνει πρόσθετη βιολογική αξία, αφού τούτο συνάδει ευθέως με τις σύγχρονες ιατρικές αντιλήψεις.
- Το ελαφρύ χρυσοκίτρινο χρώμα του, που οφείλεται στη μικρή περιεκτικότητά του σε χλωροφύλλη που ίσως είναι και η καλύτερη άμυνα στο χρόνο για το εμφιαλωμένο προϊόν.
- Το άρωμα και η γεύση του χυμού της αιγαιοπελαγίτικης ελιάς, που το καθιέρωσαν σαν το ονομαστό προϊόν της υπαίθρου της Λέσβου.

Η καλλιέργεια της Ελιάς, αποτελεί σήμερα ίσως τον μεγαλύτερο οικονομικό παράγοντα του νησιού. Ο αριθμός των ελαιοπαραγωγών είναι μεγάλος, ενώ χιλιάδες στρέμματα και εκατομμύρια ελαιόδεντρα καλλιεργούνται κάθε χρόνο (πίνακας 1), σε μια παραγωγή που φτάνει τουλάχιστον τους 10000 τόνους το χρόνο.

Πίνακας 1: Ελαιοποιήσιμη ελλιά

	ΑΡΙΘΜΟΣ
Ελαιοπαραγωγοί	19.720
Στρέμματα	485.434
Δέντρα	8.286.370
Αγροτεμάχια	39.056
Παραγωγή ελαιολάδου (τόννοι)	10.000

Πίνακας 2: Μέσοι όροι

ΜΕΣΟΙ ΟΡΟΙ	
Στρέμματα ανά παραγωγό	24,62
Δέντρα ανά παραγωγό	420
Αγροτεμάχια ανά παραγωγό	2
Στρέμματα ανά αγροτεμάχιο	12,43
Δέντρα ανά στρέμμα	17

3.2. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ

Ο ελαιώνας της Λέσβου που σκεπάζει απλόχερα το μεγαλύτερο μέρος του νησιού, απλώνεται από τις ψηλές βουνοκορφές, μέχρι χαμηλά στις ακτές του, αγγίζοντας πολλές φορές τη θάλασσα. Αναπόφευκτα έγινε το βασικό προϊόν του νησιού, το οποίο στήριξε την επιβίωση άλλα και την άνθιση της επιχειρηματικότητας για πολλές γενιές. Η οικονομική και πολιτιστική ζωή της Λέσβου, είναι συνυφασμένες με την ελαιοκαλλιέργεια, καθώς η σχέση τους είναι αποτυπωμένη σχεδόν σε κάθε πτυχή της ιστορίας της¹⁴.

Η Λέσβος, όπως αναφέραμε και πιο πάνω, κατατάσσεται σήμερα ανάμεσα στις μεγαλύτερες ελαιοπαραγωγές περιοχές της Ελλάδας. Ο Λεσβιακός ελαιώνας εκτείνεται σε 450.000 στρέμματα, που αποτελούν το 29% της συνολικής έκτασης του νησιού και το 79% της καλλιεργήσιμης γεωργικής γης. Οι ποικιλίες των ελαιοδέντρων του νησιού είναι η Κολοβή, που αποτελεί το 65% του Λεσβιακού ελαιώνα και ωριμάζει βραδύτερα από τις άλλες στον καρπό της, η Αδραμυτιανή, που είναι σχετικά πρώιμη και αποτελεί το 30%, η Λαδολιά (Θρούμπα), καθώς και άλλες ποικιλίες σε ποσοστό 5%.

Ο τρόπος που έβγαινε το λάδι από τον ελαιόκαρπο, ακολούθησε στην πορεία των αιώνων την εξέλιξη της ανθρώπινης σκέψης και του πολιτισμού. Στη Λέσβο, τα

¹⁴ Lesvos-chamber.gr

αρχαιότερα ευρήματα αυτής της διαδικασίας βρέθηκαν από την αγγλίδα αρχαιολόγο W. Lamp και τις ανασκαφές της στην περιοχή των Πύργων Θερμής, από το 1929 έως το 1933, έχουμε τα πρώτα στοιχεία για την έκθλιψη της ελιάς στη Λέσβο. Πρόκειται για προϊστορικούς οικισμούς της πρώιμης χαλκοκρατίας. Εκεί βρέθηκε μία πέτρινη λεκάνη, μικρού βάθους και στενόμακρη. Ο πράσινος πηλός που βρέθηκε στη λεκάνη, ήταν ένα χρώμα της εποχής μαζί με οργανική ουσία. Κατά τον R. Hutchinson, ήταν λεκάνη για έκθλιψη ελιών¹⁵.

Η διαδικασία έκθλιψης του ελαιοκάρπου πέρασε από διάφορα στάδια μέσα από την εξέλιξη της Λέσβου: από τους χειροκίνητους στους ζωοκίνητους λιόμυλους, στα πρώτα πιεστήρια, όπου ξεχώριζαν το κουκούτσι από την ελιά, στην αντικατάσταση της κωνοειδούς μύλοπετρας από την κυλινδρική γύρω στα 1844, μέχρι το τέλος του 19ου αιώνα, οπότε άρχισαν να λειτουργούν στο νησί τα πρώτα ατμοκίνητα ελαιοτριβεία και σήμερα βέβαια τα σύγχρονα ελαιοτριβεία, όπου χρησιμοποιούνται αποκλειστικά μηχανικές μέθοδοι παραγωγής με χρήση φυγοκεντρικών συστημάτων τριών φάσεων.

Το λεσβιακό ελαιόλαδο έχει καθιερωθεί ως το ονομαστό προϊόν της υπαίθρου της Λέσβου, γεγονός που οφείλεται στην πρόσθετη βιολογική του αξία, λόγω της αυξημένης ακορεστότητας των λιπαρών του οξέων, στο ελαφρά χρυσοκίτρινο χρώμα. λόγω χαμηλής περιεκτικότητας σε χλωροφύλλη - που αποτελεί και την καλύτερη άμυνα στο χρόνο για το εμφιαλωμένο προϊόν - και τέλος στο ιδιαίτερο άρωμα και τη γεύση της αιγαιοπελαγίτικης ελιάς.

Σήμερα, οι βιολογικές καλλιέργειες ακολουθούν μια ραγδαία ανάπτυξη στη Λέσβο, δίνοντας περαιτέρω ώθηση στο υψηλής ποιότητας λεσβιακό ελαιόλαδο, που αποτελεί το βασικό και πολύτιμο συστατικό των τοπικών συνταγών και τις κάνει να ξεχωρίζουν από κάθε άλλη περιοχή της Ελλάδας.

¹⁵ Κιουρέλλης Α., 2005

Η Λέσβος είναι ένα ατέλειωτο δάσος ελιάς. Περίπου έντεκα εκατομμύρια ελαιόδεντρα απλώνονται σε συνεχείς ελαιώνες, και το αξιοσημείωτο της Λεσβιακής φύσης είναι ό,τι εκεί που τελειώνει η ελιά, αρχίζει το πεύκο. Η σημερινή μέση ετήσια παραγωγή λαδιού φθάνει περίπου τις 25 - 30 χιλιάδες τόνους λάδι, εξαιρετικής ποιότητας.

Τρία ήταν τα βασικά είδη δέντρων που "πάλευαν" πάνω στο νησί.: Η Αγριελιά, το πεύκο και η βαλανιδιά. Απ' αυτά οι αγριελιές με τα πυκνά κλαδιά τους έκαναν ψιλές ελιές, οι οποίες αποτελούσαν κύρια τροφή για τα αγριοπούλια που έρχονταν το χειμώνα από τα πέρατα της γης και του ωκεανού. Πιστεύεται ότι τα πουλιά αυτά με τα περιττώματά τους βοήθησαν στην εξάπλωση της αγριελιάς, όχι μόνο στη Λέσβο αλλά και στα άλλα ελληνικά νησιά και στα μικρασιατικά παράλια.

Καθοριστικό ρόλο πάντως στην εξάπλωση της, έπαιξε ο άνθρωπος, που δοκίμασε τον καρπό της που σαγηνεύτηκε από το λάδι της. Έτσι με πολύ προσωπική εργασία και πολύ κόπο, οι τότε κάτοικοι της Λέσβου επέκτειναν την καλλιέργεια της ελιάς, στα μέρη όπου δεν είχε φτάσει το πεύκο. Έφτιαξαν άπειρα σέτια για να συγκρατήσουν το χώμα ακόμα και στις πιο απότομες πλαγιές των βουνών, ενώ με τα ζώα μετέφεραν νερό για να ποτίσουν τις παραβολάδες, και να πιάσουν τα μικρά δεντρύλια.

Οι ελαιώνες λοιπόν της Λέσβου αποτελούν ένα λαμπρό δημιούργημα της ανθρώπινης υπομονής, επιμονής και διορατικότητας. Στην επικράτηση της ελαιοκαλλιέργειας στο νησί της Λέσβου, βοήθησαν ακόμη και οι άριστες καιρικές συνθήκες με την καταπληκτική εναλλαγή των τεσσάρων εποχών. Τα πρωτοβρόχια όταν έρθουν στην ώρα τους σε συνδυασμό με τον ήλιο του φθινοπώρου και το ήπιο σχετικά χειμώνα, δημιουργούν κατάλληλες συνθήκες για τη σωστή ανάπτυξη του ελαιόκαρπου. Αυτό δεν σημαίνει ό,τι πάντα οι καταστάσεις είναι τέλειες, υπάρχουν χρονιές με καλά "μαξούλια" και άλλες όχι.

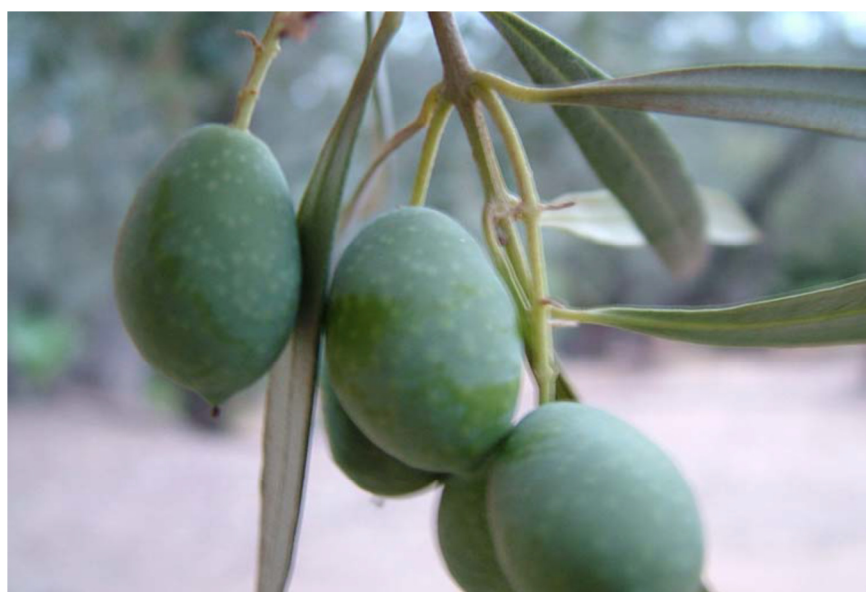
Σήμερα, το ελαιόλαδο, παραμένει το βασικό προϊόν του νησιού. Στη Λέσβο καλλιεργούνται 12-13 εκατομμύρια δέντρα, ενώ η μέση παραγωγή ανά έτος, κυμαίνεται γύρω στους 20.000 τόνους, και συμβάλλει κατά 10% με 20% στη συνολική παρα-

γωγή προϊόντος στην Ελλάδα. Επίσης, σαν νομός, κατέχει το μεγαλύτερο ποσοστό αντιστοιχίας (113 περίπου δένδρα ανά κάτοικο), που είναι η μεγαλύτερη στην Ελλάδα αλλά και παγκοσμίως. Η παραδοσιακή ελαιοκαλλιέργεια στη Λέσβο είναι στενά συνδεδεμένη με τη δομή του εδάφους, το οποίο καθώς είναι ορεινό και δύσβατο δεν επιτρέπει την εντατική καλλιέργεια και την εισαγωγή νέων μεθόδων καλλιέργειας με χρήση αυτοματισμού κατά τις διάφορες φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας, πλην ίσως του αυτόματου ποτίσματος σε ορισμένα πεδινά¹⁶.

3.3. ΠΟΙΚΙΛΙΕΣ ΕΛΙΩΝ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

Οι ποικιλίες της ελιάς στη Λέσβο, που προσδιορίζονται από τον κορμό, τα φύλλα και τον καρπό των δένδρων, είναι οι εξής:

- Η κολοβή ελιά που λέγεται και μυτιληνιά, αποτελεί τα 7/10 των δέντρων στους ελαιώνες της Λέσβου, και καλύπτουν κυρίως την νότια και νοτιοανατολική έκταση του νησιού. Προτιμούν τοποθεσίες με υψόμετρο

Εικόνα 8¹⁷: Ποικιλία Κολοβή

¹⁶ Ζαμπούνης, 1999

¹⁷ Πηγή: Ποντικής, Κ., 1996

χαμηλότερο των 500μ. Τα δέντρα αυτά είναι μέτρια σε ανάπτυξη, έχουν κλαδιά ακανόνιστα και ευδοκιμούν σε εδάφη από σχιστόλιθο που δεν είναι απαραίτητο να είναι πλούσια και να θέλουν ιδιαίτερη καλλιέργεια. Τα φύλλα τους είναι κάπως πλατύτερα από τις άλλες ποικιλίες δένδρων ελιάς και το μυστικό της για να κάνει αρκετές ελιές είναι ότι στο διάστημα που ανθοφορεί για 3-4 εβδομάδες την άνοιξη, θέλει ευνοϊκές καιρικές συνθήκες για να γονιμοποιηθεί περισσότερος ανθός, οπότε το φορτίο του δένδρου γίνεται υπερβολικό και η περιεκτικότητα σε λάδι φθάνει έως και στο 30%. Η κολοβή ελιά έχει κάπως μακρουλό σχήμα και αργεί να ωριμάσει.

Επίσης, είναι μια από τις καλύτερες ελαιοποιήσιμες ποικιλίες της χώρας. Οι επιτραπέζιες κολοβές ελιές διακρίνονται από τον λεπτό φλοιό του καρπού τους και διαλέγονται συνήθως οι μεγάλες σε μέγεθος, που έχουν πολύ μεγάλη περιεκτικότητα σε σάκχαρο, ώστε να ευνοείται η καλύτερη συντήρησή τους. Οι κολοβές, ως βρώσιμες ελιές, λέγονται «νερουλιές» και γλυκαίνουν όταν τις βάλουμε στο νερό και το αλλάζουμε κάθε τόσο.

- Μια άλλη ποικιλία ελιάς που καλλιεργείται στη Λέσβο είναι η Αδραμυτιανή, Αϊβαλιώτικη ή φραγκολιά, προερχόμενη από το Αδραμύτιο της Μικράς Ασίας. Καλλιεργείται στο νησί της Λέσβου, αποτελώντας τα 2/10 των ελαιώνων, εντοπιζόμενη κυρίως στην επαρχία της Μυτιλήνης, στο βόρειο και

Εικόνα 9¹⁸: Ποικιλία Αδραμυτινή

¹⁸ **Πηγή:** Ποντικής, Κ., 1996

βορειοανατολικό νησί. Ο ελαιόκαρπος της αδραμυτιανής ελιάς ωριμάζει κατά το Νοέμβρη - Δεκέμβρη, οπότε και πέφτει στη γη, απ' όπου μαζεύεται. Η περιεκτικότητα σε λάδι φτάνει στο 22 - 25% του βάρους του καρπού. Δίνει λάδι λεπτό, με εξαιρετικό άρωμα.

Οι επιτραπέζιες Αδραμυτιανές ελιές είναι οι καλύτερες για τη Λέσβο. Είναι άριστης ποιότητας και συντηρούνται εύκολα για 15 - 20 μέρες μέσα σε άλμη χονδρού αλατιού (σε τρύπια σακούλα, ή σε καλάθια για να φεύγουν τα νερά ώστε να μην σαπίζουν). Γίνονται και τσακιστές αφημένες στο νερό και τρώγονται ξενεριασμένες μετά από λίγες μέρες. Η Αδραμυτιανή ελιά χαίρει πολλής εκτίμησης από μέρους των ελαιοπαραγωγών της Λέσβου, επειδή παράγει εκλεκτό λάδι και πολλής καλής ποιότητας επιτραπέζιες ελιές.

Ιδιαίτερο κύρος στο Μυτιληνιό λάδι προσδίδει το γεγονός ότι οι Αδραμυτιανές καθώς και οι Κολοβές ελιές αποδίδουν λάδι πολλή υψηλής ποιότητας που προσφέρεται ακόμα και ως βελτιωτικό άλλων ελαιολάδων από την Ιταλία και την Ισπανία!

- Μια τρίτη ποικιλία ελιάς των Λεσβιακών ελαιώνων είναι οι Λαδολιές ή κοινώς Ρουπάδες, που καλύπτει το 5% της ελιάς που παράγεται στη Λέσβο και η ιδιαίτερη αυτή ποικιλία προέρχεται από κάποιο μύκητα που εμφανίζεται σε κάποια ελαιόδενδρα. Συνήθως τρώγονται όπως είναι, ή παστώνονται με αλάτι, ή και τοποθετούνται στην κατάψυξη για την διατήρησή τους.
- Επίσης, στα υψώματα των βουνών, υπάρχουν πολλές αγριλιές, που τις μπολιάζουν και τις μεταφυτεύουν. Είναι οι λεγόμενες "αμπολάδες". Σποραδικά ανάμεσα στους ελαιώνες συναντώνται σπανίως μερικές άλλες ποικιλίες ελαιόδενδρων όπως οι καρολιές και οι τριλιανές.

Γενικότερα, η ελιά προτιμά τα εδάφη του κάμπου και των λόφων και ειδικότερα τα μέρη που το κλήμα είναι μαλακό τον χειμώνα και δροσερό το καλοκαίρι. Σε πολύ μεγάλα υψόμετρα δεν ευδοκιμεί. Ασθένειες που τη προσβάλλουν είναι ο δάκος, ο πυρινοτρύτης και η βαμβακίαση, που καταπολεμούνται με το ράντισμα.

3.4. ΕΛΑΙΟΤΡΙΒΕΙΑ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

Στην Περιφέρεια του Βόρειου Αιγαίου βρίσκονται πάνω από 100 ελαιοτριβεία σύμφωνα με τους Νιαounakis & Halvadakis (2004). Στη Λέσβο βρίσκονται πάνω από εβδομήντα όπως φαίνεται στον χάρτη που ακολουθεί. Είναι μονάδες μικρής δυναμικότητας και είναι διάσπαρτα σε όλη τη Λέσβο.

Εικόνα 10¹⁹: Ελαιοτριβεία στη Λέσβο

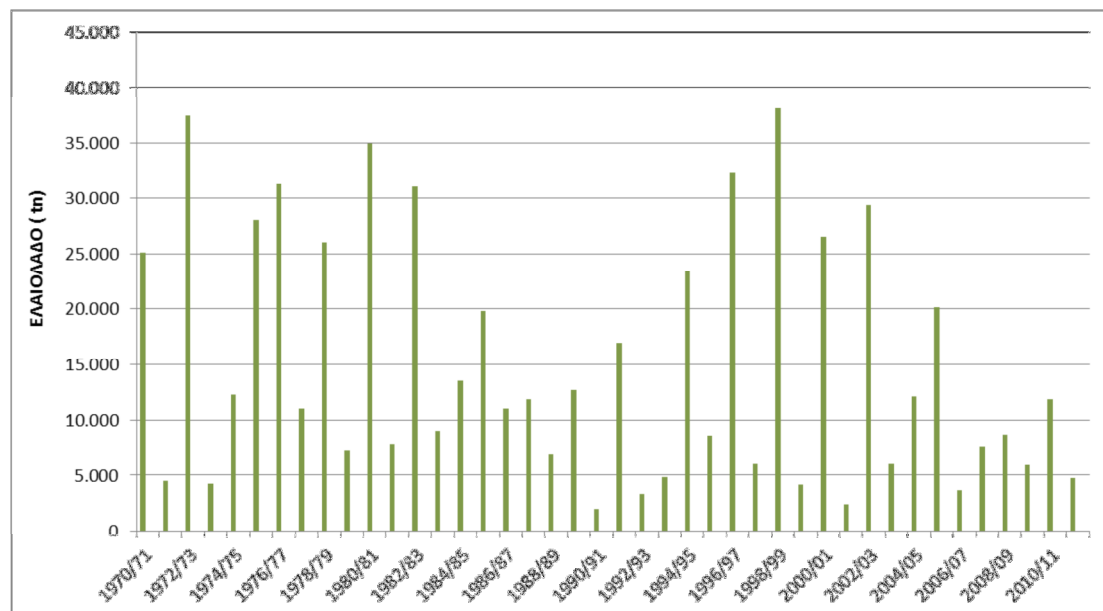
Το 55% των συνολικών ελαιοτριβείων είναι συνεταιριστικές μονάδες και τα υπόλοιπα είναι κυρίως ιδιωτικές (οικογενειακές) επιχειρήσεις.

Τα τελευταία χρόνια έχει παρατηρηθεί στη Λέσβο σημαντική μείωση του αριθμού των ελαιοτριβείων. Κάποια από αυτά έχουν διακόψει οριστικά τη λειτουργία τους (λόγω συνταξιοδοτήσεων, οικονομικών προβλημάτων, αδυναμίας εκσυγχρονισμού του εξοπλισμού τους κ.α.), κι άλλα, αναλόγως την ελαιοκομική περίοδο ή για άλλους λόγους, λειτουργούν ή όχι. Για παράδειγμα αναφέρω ότι την

¹⁹ <http://www.env.aegean.gr/eda/naias/maps/lesvos.html/zoom/lesvos.htm>

ελαιοκομική περίοδο 2011 – 2012 λειτούργησαν μόνο 45 ελαιοτριβεία. Από αυτά μόνο τα 33 έδωσαν στοιχεία στη Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας της Περιφερειακής Ενότητας Λέσβου, από τα οποία προκύπτει ότι η συνολική ποσότητα συγκομιδής του ελαιοκάρπου ήταν στα 21.136.766 κιλά και το λάδι που παράχθηκε υπολογίζεται σε 4.765.122,3 κιλά. Εκτιμάται ότι η συνολική παραγωγή ελαιολάδου από όλα τα ελαιοτριβεία (και τα 45) ότι ήταν 6 -7 τόνοι. Η μεγάλη μείωση στις ποσότητες ελαιοκάρπου οφείλεται κυρίως στο γεγονός ότι η συγκεκριμένη ελαιοπαραγωγική περίοδος δεν ήταν ικανοποιητική, δεν ήταν “μαξουλοχρονιά” όπως λέγεται στην τοπική διάλεκτο. Ανασταλτικός παράγοντας επίσης είναι και το γεγονός ότι αρκετοί παραγωγοί έχουν σταματήσει να ασχολούνται με την καλλιέργεια της ελιάς λόγω της χαμηλής τιμής του ελαιολάδου που παρατηρείται τα τελευταία χρόνια (Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας της Περιφερειακής Ενότητας Λέσβου, 6/2012). Στο παρακάτω διάγραμμα καταγράφεται η παραγωγή ελαιολάδου στη Λέσβο από το 1970 έως το 2012

Διάγραμμα 1: Παραγωγή ελαιολάδου στη Λέσβο

3.5. ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΟΙ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΙ ΣΤΗ ΛΕΣΒΟ

Στις μέρες μας οι ενεργοί Αγροτικοί Συνεταιρισμοί στη Λέσβο είναι πάνω από 60 εκ των οποίων οι τριάντα περίπου έχουν σαν κύρια αρμοδιότητα την εκμετάλλευση ελαιοτριβείου²⁰. Αυτοί είναι οι εξής:

- 1) Ελαιουργικός και Γαλακτοκομικός Συνεταιρισμός Αγίας Παρασκευής
- 2) Ελαιουργικός και Πιστωτικός Συνεταιρισμός Νάπης
- 3) Αγροτικός Συνεταιρισμός Αγιάσου
- 4) Ελαιουργικός Συνεταιρισμός Μεσαγρού ΣΥΝ.Π.Ε
- 5) Ελαιουργικός Συνεταιρισμός Α' Παλαιοκήπου
- 6) Ελαιουργικός Συνεταιρισμός Λαϊκός Παλαιοκήπου
- 7) Αγροτικός Συνεταιρισμός Σκοπέλου ΣΥΝ.Π.Ε
- 8) Ελαιουργικός Συνεταιρισμός Στύψης
- 9) Ελαιουργικός και Πιστωτικός Συνεταιρισμός Καλλονής
- 10) Αγροτικός Συνεταιρισμός Παρακοίλων ΣΥΝ.Π.Ε
- 11) Αγροτικός Συνεταιρισμός Σκαλοχωρίου
- 12) Αγροτικός Συνεταιρισμός Μυστεγνών
- 13) Αγροτικός Συνεταιρισμός Λ. Θερμής
- 14) Αγροτικός Συνεταιρισμός Συκαμιάς-Λεπετύμνου ΣΥΝ.Π.Ε
- 15) Αγροτικός Συνεταιρισμός Κώμης-Πηγής ΣΥΝ.Π.Ε
- 16) Αγροτικός Συνεταιρισμός Μανταμάδου ΣΥΝ.Π.Ε
- 17) Αγροτικός Συνεταιρισμός Κλειούς ΣΥΝ.Π.Ε
- 18) Αγροτικός Συνεταιρισμός Μήθυμνας
- 19) Αγροτικός Συνεταιρισμός Λουτρών ΣΥΝ.Π.Ε
- 20) Αγροτικός Συνεταιρισμός Πέτρας ΣΥΝ.Π.Ε
- 21) Αγροτικός Συνεταιρισμός Μόριας
- 22) Αγροτικός Συνεταιρισμός Πολιχνίτου ΣΥΝ.Π.Ε
- 23) Αγροτικός Συνεταιρισμός Λισβορίου ΣΥΝ.Π.Ε
- 24) Αγροτικός Συνεταιρισμός Παλαιοχωρίου ΣΥΝ.Π.Ε
- 25) Αγροτικός Συνεταιρισμός Κάπης ΣΥΝ.Π.Ε

²⁰ Ε.Α.Σ.Α. & Επιμελητήριο Λέσβου

- 26) Αγροτικός Συνεταιρισμός Αντισσας
- 27) Αγροτικός Συνεταιρισμός Ανεμώτιας
- 28) Αγροτικός Συνεταιρισμός Ακρασίου
- 29) Αγροτικός Συνεταιρισμός Παπάδου

Εμείς στη συγκεκριμένη εργασία θα ασχοληθούμε με τον Αγροτικός Συνεταιρισμός Παλαιοχωρίου ΣΥΝ.Π.Ε που αποτελεί και το θέμα της εργασίας μας.

3.6. ΈΝΩΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ ΛΕΣΒΟΥ

Η Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λέσβου είναι η δευτεροβάθμια συνεταιριστική οργάνωση αγροτών του νομού Λέσβου. Ιδρύθηκε το 1929 με έδρα την πρωτεύουσα του νομού τη Μυτιλήνη. Τα κεντρικά της γραφεία στεγάζονται σήμερα στη Σκάλα Παμφίλων της Μυτιλήνης, όπου βρίσκεται και το βιομηχανικό συγκρότημα που διαθέτει όλους τους αναγκαίους χώρους και τον απαραίτητο εξοπλισμό για να διενεργηθούν όλες οι εργασίες από τον ποιοτικό έλεγχο και την αποθήκευση του ελαιολάδου ως την τυποποίηση.

Στην περιοχή ευθύνης της δραστηριοποιούνται 19.720 ελαιοπαραγωγοί που καλλιεργούν 485.434 στρέμματα στα οποία υπάρχουν 8.286.300 δέντρα.

Στόχος της είναι η διαφύλαξη των συμφερόντων των συνεταιρισμένων της και η διαφύλαξη της υψηλής ποιότητας των προϊόντων που παράγονται στο νομό.

Η ΕΑΣ δραστηριοποιείται στην παραγωγή, τυποποίηση και διάθεση ελαιολάδου, πυρηνελαίου, σαπουνιού και στην εμπορία ζωοτροφών, λιπασμάτων, γεωργικών μηχανημάτων, φαρμάκων και ειδών ελαιοσυλλογής.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙ ΛΕΣΒΟΥ ΚΑΙ Ο ΕΛΑΙΟΥΡΓΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ

4.1. ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙ

Βρίσκεται στο νότιο μέρος της Λέσβου, 11 χλμ από το χωριό Πλωμάρι. Όπως μαρτυράει και το όνομά του, είναι από τα πιο παλιά χωριά της περιοχής. Αρχικά το χωριό ήταν χτισμένο στην περιοχή Μελίντα. Όμως λόγω των επιδρομών των πειρατών οι κάτοικοι αναγκάστηκαν να μεταφέρουν το χωριό στη θέση Απεθαμένες και στη συνέχεια στη δύσβατη περιοχή Πριόνας. Λόγω όμως της δύσκολης διαβίωσης σ' αυτή την περιοχή και μετά την εξάλειψη του κινδύνου των πειρατών, οι κάτοικοι μετέφεραν και πάλι το χωριό στη σημερινή τοποθεσία Μέρινα το 1817, όπως μαρτυρείται από την επιγραφή που βρίσκεται στη βρύση του χωριού.

Εικόνα 1121: Ο χάρτης της Λέσβου

Εικόνα 1222: Το Παλαιοχώρι Λέσβου

^{21 22} <https://melinta.wordpress.com>

Το χωριό μοιάζει με κάστρο καθώς τα σπίτια είναι χτισμένα κολλητά μεταξύ τους για την προστασία από τις επιδρομές των πειρατών.

Η εκκλησία του χωριού είναι αφιερωμένη στην Παναγία Ευαγγελίστρια και χτίστηκε το 1864, στη θέση ενός μικρού ναού του Αγίου Ιωάννου. Δυτικά του Παλαιοχωρίου βρίσκεται η περιοχή Βίγλα (ή Βιγλάρ που σημαίνει παρατηρητήριο). Εκεί μπορείτε να δείτε την όμορφη θέα από τα παράλια της Χίου, των Ψαρών και της Μικράς Ασίας.

Το Παλαιοχώρι (Τοπική Κοινότητα Παλαιοχωρίου - Δημοτική Ενότητα ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ), ανήκει στον δήμο ΛΕΣΒΟΥ της Περιφερειακής Ενότητας ΛΕΣΒΟΥ που βρίσκεται στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, σύμφωνα με τη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας όπως διαμορφώθηκε με το πρόγραμμα “Καλλικράτης”.

Κατά τη διοικητική διαίρεση της Ελλάδας με το σχέδιο “Καποδίστριας”, μέχρι το 2010, το Παλαιοχώρι ανήκε στο Τοπικό Διαμέρισμα Παλαιοχωρίου, του πρώην Δήμου ΠΛΩΜΑΡΙΟΥ του Νομού ΛΕΣΒΟΥ.

4.2. ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΣ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ ΛΕΣΒΟΥ.

4.2.1. Γενικά στοιχεία

Στο Παλαιοχώρι Λέσβου έχει την έδρα του ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Παλαιοχωρίου. Πρόκειται για Ελαιουργικό Συνεταιρισμό που έχει τις εγκαταστάσεις του στα περίχωρα του χωριού προς το Πλωμάρι.

Επισκεφτήκαμε το ελαιοτριβείο του Συνεταιρισμού και διαπιστώσαμε ότι είναι εξοπλισμένο με σύγχρονα μηχανήματα για το άλεσμα της ελιάς. Εκεί συναντήσαμε τον γραμματέα κύριο Καμπούρη Δημήτρη όπου τον ρωτήσαμε σχετικά για τον συνεταιρισμό. Οι απαντήσεις του ήταν πολύ κατατοπιστικές και σε αυτές στηριχθήκαμε για αυτό το μέρος της εργασίας, καθώς όπως μας εξήγησε ο Συνεταιρισμός δεν έχει σελίδα στο internet από όπου θα μπορούσαμε να βρούμε κάποια στοιχεία.

4.2.2. Ίδρυση του Αγροτικού Συνεταιρισμού Παλαιοχωρίου.

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Παλαιοχωρίου Λέσβου ιδρύθηκε το 1945 από κατοίκους αγρότες του Παλαιοχωρίου. Το καταστατικό του συνεταιρισμού έχει προσαρμοστεί με τον τελευταίο νόμο 4015/2011²³.

Τα μέλη του Συνεταιρισμού είναι περίπου 98 αυτή τη στιγμή, τα οποία τα περισσότερα είναι κάτοικοι του χωριού αλλά και κάτοικοι της ευρύτερης περιοχής του Πλωμαρίου.

Οι ελαιοπαραγωγοί που δραστηριοποιούνται στο Συνεταιρισμό, είναι 320 περίπου. Η καλλιέργειά τους αφορά 120.000 στρέμματα γης ενώ τα δέντρα που υπάρχουν φτάνουν στις 300.000.

Όπως γίνεται κατανοητό πρόκειται για έναν μικρό συνεταιρισμό που απασχολεί ένα μόνο μόνιμο υπάλληλο. Οι εργασίες του αρχίζουν τον Οκτώβριο και τελειώνουν τον Μάρτιο, με το τέλος της παραγωγής. Στο διάστημα αυτό ο Συνεταιρισμός απασχολεί οχτώ έως δέκα εποχιακούς υπαλλήλους.

Στον εξοπλισμό του ανήκουν και δύο μεταφορικά μέσα για την μεταφορά του καρπού των αγροτών στο Ελαιοτριβείο, αλλά και για την μεταφορά του λαδιού.

4.2.3. Παραγωγή του Συνεταιρισμού

Το μεγαλύτερο μέρος του λαδιού που παράγεται στον Συνεταιρισμό (90%) είναι παρθένο ελαιόλαδο ενώ το υπόλοιπο βιομηχανικό. Επίσης στο ελαιοτριβείο του Συνεταιρισμού παράγεται και η πυρήνα η οποία καταλήγει στα πυρηνουργεία του νησιού για να επεξεργαστεί σε πυρηνέλαιο και πυρηνόξυλο. Το νησί έχει δύο πυρηνουργεία, ένα στα Πάμφιλα και το άλλο στο Ντιπ.

²³Θεσμικό πλαίσιο για τους αγροτικούς συνεταιρισμούς, τις συλλογικές οργανώσεις και την επιχειρηματικότητα του αγροτικού κόσμου – Οργάνωση της εποπτείας του Κράτους.

Παρακάτω θα δούμε πως παράγεται το λάδι στον συγκεκριμένο Συνεταιρισμό.

4.2.3.1. Η παραγωγή του λαδιού

Γενικώς η παραγωγή του λαδιού πραγματοποιείται μέσα από τρία στάδια:

- I. Τη σύνθλιψη του καρπού για την παραγωγή του ελαιοπολτού
- II. Την πίεση του ελαιοπολτού για την εξαγωγή του ελαιόλαδου
- III. Το διαχωρισμό του λαδιού από το νερό και τα στερεά κατάλοιπα

Μετά το λιομάζωμα, τη συγκομιδή δηλαδή του καρπού, ακολουθεί η μεταφορά του μέσα σε πλαστικά συνήθως τελάρα, στο ελαιοτριβείο.

Εικόνα 13: Οι εγκαταστάσεις του συνεταιρισμού.

Εικόνα 14: Μεταφορά του καρπού με τελάρα

Οι ελιές αφού ζυγιστούν ξεφορτώνονται και τοποθετούνται μέσα σε μια χοανοειδή υποδοχή από όπου με μια ταινία μεταφοράς μεταφέρονται στον αποφυλλωτήρα όπου με την διοχέτευση αέρα ξεχωρίζουν τα φύλλα και τα κλαδάκια από τον καρπό. Τα φύλλα που με έναν σωλήνα απομακρύνονται και συγκεντρώνονται εκτός του ελαιοτριβείου είναι πολύ θρεπτικά και τα χρησιμοποιούν οι κτηνοτρόφοι για να ταΐζουν τα ζώα τους, κυρίως τα κατσίκια.

Εικόνα 15: Τροφοδοσία και μεταφορά των ελιών με ταινία στο μηχάνημα αποφύλωσης.

Εικόνα 16: Το μηχάνημα αποφύλωσης και σωρός από φύλλα ελιάς

Στη συνέχεια οι ελιές πλένονται με νερό για να καθαριστούν από υπολείμματα σκόνης και χώματος²⁴.

²⁴ Η χρήση μεγάλης ποσότητας τρεχούμενου νερού ήταν ο βασικός λόγος που πολλά ελαιοτριβεία βρισκόνταν κατά το παρελθόν στις όχθες ρεμάτων που η αένια ροή των υδάτων τους εξασφάλιζε και τη εύκολη απορροή των λυμάτων.

Εικόνα 17: Πλύσιμο του καρπού

Οι ελιές στη συνέχεια καθαρές πλέον κυλούν πάνω σε έναν ιμάντα προς τον σπαστήρα, που φαίνεται στην παρακάτω εικόνα.

Εικόνα 18: Οι ελιές κυλούν στον ιμάντα προς τον σπαστήρα

Το σπάσιμο του καρπού δημιουργεί την ελαιόπαστα και συμβάλλει στην παραλαβή ελαιόλαδου από τα κύτταρα του μεσοκαρπίου.

Μετά την άλεση, η ελαιοζύμη αναμιγνύεται στο μαλακτήρα μετά την προσθήκη ζεστού νερού. Η μάλαξη αποτελεί βασικό στάδιο της επεξεργασίας και συντελεί στην συνένωση των μικρών ελαιοσταγονιδίων με μεγαλύτερες σταγόνες λαδιού. Για τη διευκόλυνση της διαδικασίας η ελαιοζύμη θερμαίνεται στους 28-30°C. Στο μαλακτήρα προστίθεται νερό μέχρι και 100 % της ποσότητας της ελαιοζύμης, πριν την εξαγωγή του ελαιόλαδου σε διφασικό ή τριφασικό φυγοκεντρικό σύστημα.

Εικόνα 19: Μάλαξη της ελαιοζύμης

Το επόμενο στάδιο είναι η εξαγωγή του λαδιού από την ελαιόπαστα. Όπως μας εξήγησε ο γραμματέας του Συνεταιρισμού υπάρχουν αρκετοί τρόποι για τη διεργασία αυτή:

(α) με πίεση,

(β) με φυγοκέντριση,

(γ) με τη μέθοδο SINOLEA (φυσική αποστάλαξη, «σταγόνα-σταγόνα»).

Στο ελαιοτριβείο του συγκεκριμένου Συνεταιρισμού, η εξαγωγή του λαδιού γίνεται με τη μέθοδο της φυγοκέντρισης.

Έτσι ο πολτός της ελιάς οδηγείται στους «φυγοκεντρωτές» δύο φάσεων όπου χωρίζονται τα στερεά από τα ρευστά συστατικά.

Εικόνα 20: Φυγοκέντρωση της ελαιοζύμης

Ο φυγόκεντρωτής που βλέπουμε στη φωτογραφία δεν είναι παρά ένα μεγάλο δοχείο τοποθετημένο οριζόντια με ένα εσωτερικό κέλυφος που με ειδικό μηχανισμό περιστρέφεται με ταχύτητα περιστροφής 3000 στροφές το λεπτό. Η μεγάλη φυγόκεντρος δύναμη που αναπτύσσεται κατά την περιστροφή διαχωρίζει τις τρεις φάσεις της ελαιοζύμης ανάλογα με το ειδικό βάρος του καθενός συστατικού της. Τα στερεά έχουν μεγαλύτερο ειδικό βάρος από το νερό και το νερό μεγαλύτερο από το λάδι. Μέσα στο περιστρεφόμενο κωνικό τύμπανο του φυγόκεντρωτή υπάρχει κατάλληλος σπειροειδής μηχανισμός που σπρώχνει τα στερεά συστατικά έξω από το σύστημα, τα οποία με κοχλιωτή αντλία τύπου Αρχιμήδη αποθηκεύονται σε υπερυψωμένη δεξαμενή ή ειδικό χώρο εκτός του ελαιοτριβείου.

Εικόνα 21: Τα στερεά κατάλοιπα οδηγούνται έξω από το ελαιοτριβείο

Ο πυρήνας όπως ονομάζονται συνολικά τα στερεά απόβλητα της φυγοκέντρωσης θα μεταφερθεί με φορτηγό στο πυρηνελαιουργείο όπου εκεί θα αρχίσει ένας άλλος κύκλος επεξεργασίας για να παραχθεί το πυρηνέλαιο και άλλα προϊόντα.

Το τελευταίο στάδιο είναι ο διαχωρισμός του λαδιού από το νερό. Η μέθοδος του διαχωρισμού στηρίζεται στο ότι το λάδι είναι πιο ελαφρύ από το νερό, επιπλέον και μπορεί να μαζευτεί με το χέρι ή με ρηχή κουτάλα.

Χωρίς τα στερεά υπολείμματα το λάδι μαζί με τα φυτικά υγρά (νερό) οδηγείται στους διαχωριστήρες που είναι ουσιαστικά κάθετους φυγόκεντρωτές οι οποίοι, με περίπου 7000 στροφές το λεπτό, θα διαχωρίσουν εντελώς λάδι και νερό.

Εικόνα 22: Διαχωριστής

Το καθαρό λάδι θα τρέξει σε μια μικρή δεξαμενή μπροστά στους διαχωριστήρες και με αυτό θα γεμίσει τα δοχεία του ο παραγωγός.

Εικόνα 23: Τελικός καθορισμός του ελαιόλαδου

Η αμοιβή του ελαιοτριβείου είναι σε είδος (συνήθως 12% επί της παραγωγής), και αποδίδεται μετά φυσικά τη ζύγιση.

Μόλις «βγει» το πρώτο λάδι από τα μηχανήματα, ακολουθεί η μέτρηση της οξύτητάς του με τη χρήση κάποιων χημικών αντιδραστηρίων. Η οξύτητα είναι το βασικότερο κριτήριο ποιοτικής αξιολόγησης του ελαιολάδου και είναι αυτή που καθορίζει την εμπορική του αξία.

Ο βαθμός οξύτητάς του υποδηλώνει την περιεκτικότητα του προϊόντος σε ελαιϊκό οξύ. Ο τρόπος συγκομιδής, αποθήκευσης και έκθλιψης μπορεί να επηρεάσει σε μεγάλο βαθμό την τελική οξύτητα²⁵.

4.2.4. Πώληση του λαδιού

Οι κάτοικοι της περιοχής φέρνουν τις ελιές και τις αλέθουν στα σύγχρονα μηχανήματα του Συνεταιρισμού. Το λάδι που βγαίνει επιστρέφεται στον κάθε αγρότη ο οποίος το εκμεταλλεύεται ανάλογα με τις ανάγκες του.

Η πώληση του λαδιού από τον Συνεταιρισμό γίνεται χονδρικά για λογαριασμό των παραγωγών σε ιδιώτες και στην Ένωση Αγροτικών Συνεταιρισμών Λέσβου. Δηλαδή ο Συνεταιρισμός δίνει το λάδι στους ιδιώτες και στην Ένωση προκειμένου να τυποποιηθεί και να γίνουν οι εξαγωγές.

Μετά την τυποποίησή του στις εγκαταστάσεις της ΕΑΣ, το λάδι εξάγεται σχεδόν σε όλο τον κόσμο.

Σε αυτό το σημείο πρέπει να αναφέρουμε ότι η ΕΑΣ Λέσβου είναι μία από τις μεγαλύτερες εξαγωγικές επιχειρήσεις καθώς είναι η έκτη δύναμη στη χώρα και η δεύτερη σε εξαγωγικό επίπεδο.

Οι χώρες στις οποίες εξάγει τα προϊόντα της είναι:

- Βέλγιο
- Βουλγαρία
- Βραζιλία
- Γερμανία
- Ελβετία
- Ιαπωνία
- Ινδία

²⁵ Η οξύτητα εκφράζεται σε γραμμάρια ελεύθερου ελαιϊκού οξέος ανά 100 γραμμάρια λιπαρής ύλης και αποτελεί τον βαθμό οξύτητας του ελαιολάδου. Η οξύτητα του ελαιολάδου είναι αυτή που καθορίζει το πόσο βρώσιμο είναι (οξύτητα μέχρι 2) και το βιομηχανικό ελαιόλαδο (οξύτητα μεγαλύτερη των 2).

- Κίνα
- Ν. Αφρική
- Πολωνία

4.2.5. Ενημέρωση των ελαιοπαραγωγών

Ο Αγροτικός Συνεταιρισμός Παλαοχωρίου θέλοντας να κρατάει ενημερους τα μέλη της αλλά και τους ελαιοπαραγωγούς με τους οποίους συνεργάζεται, διοργανώνει συχνά συγκεντρώσεις και σεμινάρια. Αυτά έχουν σαν σκοπό:

- να ενημερώνονται οι παραγωγοί σχετικά με τη σωστή διαδικασία συλλογής και υλοποίησης της ελιάς
- να ενημερώνονται οι παραγωγοί για το λάδι ΠΟΠ²⁶ – ΠΓΕ²⁷ που παράγουν. Για την διαδικασία τέτοιας παραγωγής λαδιού έχουν γίνει ειδικά σεμινάρια
- ενημέρωση των παραγωγών για τους κανονισμούς της αγροτικής πολιτικής

4.3. ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΟΥ

Όταν ρωτήσαμε τον κύριο Καμπούρη σχετικά με τα οικονομικά του Συνεταιρισμού αυτός μας απάντησε ότι πρόκειται για μία μικρή επιχείρηση τα κέρδη του οποίου εξαρτώνται ως επί το πλείστον από την ετήσια παραγωγή της ελιάς. Μας

²⁶ Το ελαιόλαδο Λέσβου έχει χαρακτηριστεί ως Προϊόν Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης (Π.Ο.Π.), βάσει του υπ' αριθμ. 123/1997 Κανονισμού (L0224/24-1-97) της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχει καταχωρηθεί στον σχετικό Κοινοτικό Κατάλογο των Προϊόντων Π.Ο.Π.

²⁷ «Προστατευόμενη Γεωγραφική Ένδειξη - ΠΓΕ» είναι το όνομα μιας περιοχής, το οποίο χρησιμοποιείται στην περιγραφή ενός γεωργικού προϊόντος ή ενός τροφίμου που κατάγεται από αυτήν την περιοχή, το συγκεκριμένο τόπο ή τη χώρα, και του οποίου μία συγκεκριμένη ποιότητα, η φήμη ή άλλο χαρακτηριστικό μπορούν να αποδοθούν στη γεωγραφική αυτή καταγωγή και του οποίου η παραγωγή ή/και μεταποίηση ή/και η επεξεργασία πραγματοποιούνται στην οριοθετημένη γεωγραφική περιοχή.

εξήγησε ότι τα τελευταία χρόνια η οικονομική κρίση, που όλοι βιώνουμε, δεν άφησε ανεπηρέαστο τον Συνεταιρισμό. Συνεχίζοντας ο γραμματέας του Συνεταιρισμού μίλησε για τις καιρικές συνθήκες που επηρεάζουν κάθε φορά μια αγροτική παραγωγή, οπότε δεν μπορεί κανείς να προβλέψει τα κέρδη και τις ζημιές.

Παρόλα αυτά μας έδωσε στοιχεία για τους ισολογισμούς χρήσεων 2011 και 2012²⁸. Στα στοιχεία αυτά φαίνεται ότι το 2011 υπήρξαν αρκετά κέρδη όμως υπήρχαν και πολλές ζημιές. Συνολικά τα κέρδη στη εκπνοή του 2011 ήταν γύρω στις 13.000 καθαρά. Δεν ήταν από τις καλές χρονιές όπως μας εξήγησε ο γραμματέας, λόγω και της μικρής παραγωγής της ελιάς.

Το 2012 συνεχίζεται η καθοδική πορεία των κερδών. Σύμφωνα με τον κύριο Καμπούρη ήταν από τις χειρότερες χρονιές στην ιστορία του Συνεταιρισμού. Τα καθαρά κέρδη μόλις φτάνουν τα 1000 ευρώ. Ο λόγος είναι ότι ναι μεν οι καιρικές συνθήκες, που δεν βοήθησαν καθόλου την παραγωγή αλλά και οι πολλές ζημιές σε μηχανήματα και εργαλεία που δούλεψαν ανασταλτικά στις εργασίες των εγκαταστάσεων του Συνεταιρισμού.

²⁸ Τα αντίστοιχα παραστατικά φαίνονται στο Παράρτημα Ι της συγκεκριμένης εργασίας.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Είναι γεγονός ότι οι αγροτικοί συνεταιρισμοί αποτελούν την ραχοκοκαλιά της ελληνικής αγροτικής οικονομίας. Τις τελευταίες δεκαετίες, οι ελληνικοί αγροτικοί συνεταιρισμοί δραστηριοποιήθηκαν σε ένα εχθρικό εξωτερικό-οικονομικό, κοινωνικό και θεσμικό-περιβάλλον. Σε πείσμα αυτών των αντιξοοτήτων κατάφεραν να επιτύχουν σημαντικά αποτελέσματα. Ωστόσο, το περιβάλλον αυτό επέδρασε καταλυτικά στην εσωτερική δομή των αγροτικών συνεταιρισμών, με αποτέλεσμα, σήμερα ένα μεγάλο μέρος των συνεταιρισμών να παραπαίει, όντας μη έτοιμο να ανταποκριθεί στις διαμορφούμενες οικονομικές συνθήκες. Οι σημαντικές εξαιρέσεις, δυστυχώς, επιβεβαιώνουν τον κανόνα. Τα προβλήματα των αγροτικών συνεταιρισμών μπορούν να συνοψιστούν ως εξής:

1. Κομματικοποίηση και ανάμειξη του Κράτους στις εσωτερικές υποθέσεις των συνεταιρισμών.
2. Έλλειψη συνεταιριστικής κουλτούρας στα πλαίσια της οικονομίας της αγοράς.
3. Έλλειψη κρατικής πολιτικής για την ανεμπόδιστη ανάπτυξη υγιών συνεταιριστικών επιχειρηματικών πρωτοβουλιών που ανταποκρίνονται στις διεθνείς και ευρωπαϊκές οικονομικές συνθήκες.
4. Έλλειψη συνεταιριστικής εκπαίδευσης (σε όλα τα επίπεδα) ικανής να ενσωματώσει τις διεθνείς εξελίξεις σε θεωρία και πράξη.
5. Ανυπαρξία ουσιαστικής έρευνας στα κρίσιμα και πιο ουσιαστικά οργανωτικά, χρηματοοικονομικά και διοικητικά προβλήματα των αγροτικών συνεταιρισμών

Η επίλυση των επενδυτικών προβλημάτων των συνεταιρισμών προϋποθέτει την καθιέρωση:

1. Μεταβιβάσιμων συνεταιριστικών μερίδων.
2. Εμπορεύσιμων, με ελεύθερα διαμορφούμενες στην αγορά τιμές, συνεταιριστικών μερίδων.
3. Προκαθορισμένου αριθμού μελών.
4. Δέσμευσης των μελών με συμβόλαια για πώληση στο συνεταιρισμό συγκεκριμένης ποσότητας (και ποιότητας) της παραγωγής τους.
5. Υψηλού ελάχιστου, προκαταβαλλόμενου, αρχικού κεφαλαίου από τα μέλη.

Τα χαρακτηριστικά αυτά αποτελούν το σκελετό της νέας μορφής αγροτικού συνεταιρισμού που ονομάζεται “Συνεταιρισμός Νέας Γενιάς”. Οι συνεταιρισμοί νέας γενιάς δημιουργηθήκαν με στόχο την αντιμετώπιση των εσωτερικών επενδυτικών προβλημάτων των παραδοσιακών αγροτικών συνεταιρισμών, έτσι ώστε να δημιουργηθούν κίνητρα για τα μέλη ώστε αυτά να επενδύσουν σημαντικά ποσά στο συνεταιρισμό τους. Έτσι ώστε οι αγροτικοί συνεταιρισμοί να μπορέσουν να ανταπεξέλθουν στον ισχυρό ανταγωνισμό που προωθείται από τις διεθνείς οικονομικές εξελίξεις.

Επίσης σημαντικά είναι και τα προαπαιτούμενα χαρακτηριστικά των αγροτών-μελών των ΣΝΓ. Μια ανάλυση αυτών των χαρακτηριστικών θα αναδείκνυε την ευκολία ή δυσκολία των ελλήνων αγροτών να υιοθετήσουν καινοτόμα μοντέλα συλλογικής δράσης. Ένας μη εξαντλητικός κατάλογος αυτών των κοινωνικών, επιχειρηματικών και λοιπών χαρακτηριστικών, ενδεικτικά, θα περιελάμβανε:

- Ύπαρξη συνεταιριστικών ηγετών με όραμα, που κατανοούν τις τρέχουσες και διαμορφούμενες διεθνείς οικονομικές συνθήκες και ιδιαίτερα τις αγορές τροφίμων και ποτών.
- Θέληση των πιθανών μελών να υιοθετήσουν υγιή επιχειρηματικά/ επενδυτικά σχέδια και το συνεπαγόμενο, φυσιολογικό, επιχειρηματικό ρίσκο (investment risk).
- Διάθεση των πιθανών μελών των ΣΝΓ να αντιμετωπίσουν οι ίδιοι τα προβλήματά τους, χωρίς να επαφίενται στους όποιους κρατικούς φορείς για την επίλυσή τους.

Οι προοπτικές που διανοίγονται για τους αγρότες με τα πιο πάνω χαρακτηριστικά είναι ευοίωνες. Η ανάγκη για επιτυχημένες συλλογικές επιχειρηματικές πρωτοβουλίες είναι, ιδιαίτερα στην Ελλάδα, δεδομένη. Το μοντέλο του ΣΝΓ μπορεί να αποτελέσει τη βάση για τέτοιες πρωτοβουλίες. Απομένουν η προσαρμογή του στα ελληνικά δεδομένα και η εφαρμογή του από αγρότες με όραμα και διάθεση για υιοθέτηση καινοτόμων λύσεων για την επίλυση των προβλημάτων τους.

Οι αγροτικοί συνεταιρισμοί οφείλουν να ξεφύγουν από όλα τα αρνητικά χαρακτηριστικά που τους καταδυναστεύουν για δεκαετίες. Η μετατροπή τους από παραδοσιακούς σε Συνεταιρισμούς Νέας Γενιάς είναι μια σημαντική προοπτική αν ληφθεί υπόψη η επιτυχία του μοντέλου στο εξωτερικό (π.χ. Η.Π.Α.). Όμως στην Ελλάδα επιβάλλεται να εφαρμοστούν μοντέλα διοίκησης και οργάνωσης τα όποια και οι οικονομικές συνθήκες επιβάλουν, αλλά και είναι προσαρμόσιμα στις ελληνικές κοινωνικοοικονομικές συνθήκες. Σύμφωνα με αυτό το σκεπτικό, το μοντέλο των συνεταιρισμών νέας γενιάς, αν τροποποιηθεί κατάλληλα, μπορεί να προσφέρει λύσεις σε αρκετά οργανωτικά και χρηματοοικονομικά προβλήματα των ελληνικών αγροτικών συνεταιρισμών. Φυσικά προαπαιτείται μια σε βάθος μελέτη των χαρακτηριστικών του καινούργιου αυτού μοντέλου, έτσι ώστε να γίνουν κατανοητές οι ιδιαιτερότητές του και να αξιολογηθούν πιθανές δυσκολίες ή/και απαραίτητες τροποποιήσεις.

Όσον αφορά το κράτος, είναι παγκοσμίως αποδεκτό ότι ο ρόλος του σε σχέση με τους συνεταιρισμούς πρέπει να περιλαμβάνει τη χρηματοδότηση της εκπαίδευσης για τους συνεταιρισμούς σε όλα τα επίπεδα, τη χρηματοδότηση της θεωρητικής και εφαρμοσμένης έρευνας για την επίλυση σημαντικών προβλημάτων των συνεταιρισμών, την παροχή τεχνικής στήριξης προς τους συνεταιρισμούς (πχ εκπόνηση επιχειρηματικών σχεδίων, πληροφόρηση όσων ενδιαφέρονται να ιδρύσουν συνεταιρισμούς κλπ.).

Ξέρουμε όλοι μας ότι η χώρα μας είναι μια κατ' εξοχήν αγροτική χώρα. Είναι μια χώρα με αρκετές αγροτικές εκμεταλλεύσεις και σημαντικό αριθμό αγροτών. Η κρίση των τελευταίων χρόνων, έχει επηρεάσει σε πολύ μεγάλο βαθμό τον αγροτικό τομέα. Ιδιαίτερα η περιοχή της Λέσβου έχει επηρεαστεί αρκετά αφού ένα πολύ

μεγάλο μέρος του πληθυσμού ασχολείται με τη γεωργία-κτηνοτροφία. Στην γεωργία, συγκεκριμένα, ένα από τα βασικότερα καλλιεργούμενα δέντρα είναι τα ελαιόδεντρα και κατ' επέκταση η παραγωγή ελαιολάδου. Πολλές επιστημονικές μελέτες επιβεβαιώνουν την ευεργετική δράση της κατανάλωσης του ελαιολάδου στην ανθρώπινη υγεία²⁹. Όμως τον τελευταίο καιρό, παρακολουθώντας τις εξελίξεις του αγροτικού τομέα έχουν ακουστεί πολλά παράπονα από τους παραγωγούς ελαιολάδου όλης της Ελλάδος. Συγκεκριμένα η πτώση στην τιμή του ελαιόλαδου από χρόνο σε χρόνο. <<Κάθε πέρσι και καλύτερα...> λένε οι ελαιοπαραγωγοί!!!

Όλη αυτή η κατάσταση επηρεάζει την οικονομία της περιοχής, η οποία στηρίζεται σε μεγάλο βαθμό στην παραγωγή ελαιολάδου. Το εισόδημα των ελαιοπαραγωγών μειώνεται και η κρίση στον κλάδο των λαδιών είναι εμφανής. Η ύπαρξη των Συνεταιρισμών αποτελεί ένα στήριγμα για τους παραγωγούς. Χωρίς αυτή τη βοήθεια πολλοί νέοι άνθρωποι φεύγουν από την επαρχία και κατευθύνονται προς τα μεγάλα αστικά κέντρα με σκοπό την εύρεση δουλειάς. Αυτό συντελεί στην περαιτέρω ερήμωση της υπαίθρου και τον παραγκωνισμό του πρωτογενούς τομέα παραγωγής, δηλαδή της γεωργίας.

Στην παρούσα εργασία προσπαθήσαμε να μελετήσουμε όσο καλύτερα μπορούσαμε τους Αγροτικούς Συνεταιρισμούς και ειδικότερα ασχοληθήκαμε με αυτόν του Παλαιοχωρίου στη Λέσβο. Η αλήθεια είναι ότι μείναμε με τις καλύτερες εντυπώσεις μετά την επίσκεψή μας στις εγκαταστάσεις του Συνεταιρισμού. Πρόκειται για μία μικρή επιχείρηση που έχει σαν σκοπό την ευημερία των μελών του και την εξυπηρέτηση των παραγωγών των οποίων την παραγωγή εκμεταλλεύεται.

Τις καλύτερες βέβαια εντυπώσεις έχουμε από το νησί της Λέσβου. Δεν φτάνουν οι λίγες σελίδες αυτής της εργασίας για να ξετυλίξουμε το μεγαλείο του νησιού. Σε αυτό το σημείο θα θέλαμε να κλείσουμε όπως αρχίσαμε με λίγους στίχους του εθνικού μας ποιητή Οδυσσέα Ελύτη:

*<< ...ο ήλιος
αρχίζει να ξεχωρίζει τη σκιά μιας παραμυθένιας γης και, πριν καλά-καλά
συνέλθει, πιο*

²⁹ USDA National Nutrient Database for Standard Reference, Release 22 (2009)

*κοντά, να διακρίνει καθαρά τα τριανταφυλλένια βουνά που μπαίνουν το ένα μέσα
στο άλλο
και καμπυλώνονται με τη χάρη γυναίκας ηδονικής.....>>*

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αβδελίδης, Π.,(1975), *Το αγροτικό συνεταιριστικό κίνημα στην Ελλάδα*, Αθήνα
- Δαγτόγλου Π.Δ.,(1991), *Συνταγματικό Δίκαιο, Ατομικά Δικαιώματα, Τόμοι Α΄ κ΄ Β΄*
- Δασκάλου Χρ. Γ.,(1992), *Αστικοί και Γεωργικοί Συνεταιρισμοί*, Σύγχρονη Εκδοτική, Αθήνα
- Έβερτ Λ.,(1995), *Λέσβος η Αιολική*, Αστερισμός, Αθήνα
- Επιμελητήριο Λέσβου (1922-1999), *Ανέκδοτη μελέτη για τον εορτασμό των 85 χρόνων από την ίδρυση του Επιμελητηρίου, βασισμένη στην ετήσια έκδοση «Δελτίον Εμπορικού Βιομηχανικού και Επαγγελματικού Επιμελητηρίου Μυτιλήνης» και στα πρακτικά των συνεδριάσεων του ΔΣ του Επιμελητηρίου Λέσβου*, Αρχείο Επιμελητηρίου Λέσβου.
- Ζαμπούνης Β., (1999), *Το ελαιόλαδο της Λέσβου*, Οργανισμός Προώθησης Εξαγωγών, Εκδόσεις Κορυφή Α.Ε.
- Καμενίδης Θ. Χρ.,(2001), *Συνεταιρισμοί*, εκδοτικός οίκος: Αδελφών Κυριακίδη Α.Ε., Θεσσαλονίκη
- Κιουρέλλης, Α., Κιουρέλλης, Σ., (2008), *Οι Ελαιόμυλοι στη Λέσβο*, Σελιδοποίηση – Εξώφυλλο – Εκτύπωση – Βιβλιοδεσία: Promoline Α.Ε., Μυτιλήνη.
- Κλήμης Α, Ν.,(1990), *Οι Συνεταιρισμοί στη Λέσβο (1905-1940)*, Λεσβιακά, *Δελτίον Εταιρείας Λεσβιακών Μελετών, Τόμος ΙΒ΄*.
- Μαυρογιαννης,Δ., (1980), *Το αμπελακικό συνεταιριστικό φαινόμενο(1780-1812)*,Αυτοτελής Έκδοση
- Μυρογιάννη Ζάννα (2003), «Λεσβιακό Ελαιόλαδο: Αξία με Ονοματεπώνυμο», Περιοδικό Επιμελητηρίου Λέσβου «νέοΕΠΠ», Τεύχος 5

- Παπαγεωργίου Κ. Λ., (2007), *Βιώσιμη Συνεταιριστική Οικονομία*, εκδόσεις Σταμούλη Α.Ε., Αθήνα 2007.
- Σηφουνάκης Ν., (1986), *Βιομηχανικά κτίρια στη Λέσβο 19^{ος} και Αρχές 20^{ου} αιώνα Ελαιοτριβεία – Σαπωνοποιεία*, Νομαρχία Λέσβου
- Σιφναίου Ε.,(1996), *Λέσβος Οικονομική και κοινωνική ιστορία (1840 – 1912)*, Τροχαλία
- Φιλάρετος, Γ., (1927), *Συνεταιριστικοί Συνεταιρισμοί*, Αθήνα
- USDA National Nutrient Database for Standard Reference, Release 22 (2009)
- Niaounakis M., and Halvadakis C.P. (2004). "Olive-mill waste management. Literature Review and Patent Survey ", Typophito - George Dardanos Publications, Αθήνα.
- Standish, (1960). (παρατίθεται στο Κυριτσάκης Α., (1988).), *Το ελαιόλαδο*, Εκτύπωση: Αγροτικές Συνεταιριστικές Εκδόσεις Α.Ε., Θεσσαλονίκη.
- Περιοδικό Σέλφ Σέρβις, τεύχος 370, εκδόσεις *Comcenter*

Δικτυακοί τόποι

- <http://www.env.aegean.gr/eda/naias/maps/lesvos.html/zoom/lesvos.htm>
- <http://www.lesvos.compulink.gr/lesel/>
- www.lesvos-chamber.gr
- www.livepage.gr
- www.paseges.gr
- www.wikipedia.org

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Ι

06/07 2015 20:07 FAX 2252031055

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΤΕΡΙΣΜΟΣ ΠΡΟΜΗΘΕΥΣΕΩΝ ΕΔΡΑ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙ ΛΕΣΒΟΥ ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 2011

	1/1/2011	ΕΩΣ	31/12/2011	ΠΑΘΗΤΙΚΟ
ΙΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				A
ΑΥΤΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ
ΕΙΚΟΠΕΔΑ	0,00	0,00	0,00	ΚΑΤΑΒΕΒΑΗΜΕΝΟ
ΕΝΣΟΜΑΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ				ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΟ
ΚΤΙΡΙΑ	40768,57	26283,63	14484,94	
Μηχανήματα	446949,26	274147,37	172801,89	
Μίσση Μίσση	0,00	0,00	0,00	
Επιπλα Σκεύη	8097,99	7810,63	287,36	
Ακινήσεις υπό εκτέλεση			0,00	
ΣΥΝΟΛΑ	495815,82	306241,63	187574,19	IV
				ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ
				1 ΤΑΚΤΙΚΟ
				ΕΚΤΑΚΤΟ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟ
				5 ΕΙΔΙΚΟ ΑΠΟΘΕΜ
				ΑΝΑΠΡΟΓΝΗ ΑΚΙΝΗΤΩΝ
				ΕΠΙΧΡΗΣΕΙΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ
II ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ			6181,58	17453,79
1 Ε.Α.Σ ΛΕΣΒΟΥ			386,50	5813,85
ΔΟΣΜΕΝΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ			194142,27	10688,68
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ				0,00
				77586,54
				111542,86
				159542,86
Δ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ				V
ΑΠΟΘΕΜΑΤΑ			14455,88	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΙΣ ΝΕΟΝ
1 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ				ΚΕΡΔΗ ΧΡΗΣΕΩΣ
				ΖΗΜΙΑ ΠΡ ΧΡΗΣΕΩΝ
				ΣΥΝΟΛΟ ΖΗΜΙΩΝ ΕΙΣ ΝΕΟ
II ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ			28090,72	ΣΥΝΟΛΟ ΙΔΙΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ
1 ΠΕΛΑΤΕΣ				Γ
11 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ			763,42	ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ
11 ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΧΡΕΩΣΤΕΣ				I
12 ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΑΤΕ			4402,44	ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΕΣ
12 ΔΙΑΧΥΣΤΕΣ ΠΡΟΚ & ΠΙΣΤ			46444,51	ΔΑΝΕΙΑ ΑΤΕ
ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΕΣ ΜΕΡΙΔΕΣ			0,00	
ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΤΡΙΤΟΥΣ(ΕΑΣΛ)			0,00	II
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ (ΦΠΑ)			50,52	ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΕΣ
13 ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ				1 ΠΡΟΜΗΘΕΥΤΕΣ
ΔΙΑΒΑΣΙΜΑ			4508,45	ΑΠΟΔΟΧΕΣ ΠΛΗΡΩΤΕΣ
1 ΤΑΜΕΙΟ			2,02	ΕΠΙΤΑΓΕΣ ΠΛΗΡΩΤΕΣ
3 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΟΦΕΩΣ			0,00	5 ΥΠΟΧΡ ΑΠΟ ΦΟΡΟΥΣ ΤΕΛΗ
4 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΒΕΣΜΙΑΣ			98716,16	ΦΟΡΟΙ ΤΕΛΗ
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ				ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ
				7 ΜΑΚΡ ΥΠΟΧ ΕΠΟΜ. ΧΡΗΣΗΣ
				ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΑΠΟ ΑΤΕ
ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΜΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ			0,00	ΠΙΣΤΩΤΕΣ ΔΙΑΦΟΡΟΙ
ΕΣΟΔΑ ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΕΛΑΙΟΥΡΓ				ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΤΡΙΤΟΥΣ
				ΣΥΝΟΛΟ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΩΝ
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ	292860,43			ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΜΟΙ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ
				ΕΣΟΔΑ ΕΠΟΜΕΝΩΝ ΧΡ
				ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ				292860,43
ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ			0,00	ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ ΠΑΘΗΤΙΚΟΥ
ΑΠΟΘΗΚΗ ΕΛΑΙΟΜΑΔΟΥ			0,00	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΑΛΛΟΤΡ ΠΕΡΙΟΥΣ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ
ΕΛΑΙΑ ΕΙΣ ΕΝΩΣΗ			0,00	ΔΙΚΑΙΟΥΧΟΙ ΕΛΑΙΟΥ (ΠΑΡΑΚΑΤΑΒΕΤΑΙ)
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΓΜΩΝ ΤΑΞΕΩΣ			0,00	ΕΛΑΙΑ ΣΥΝΗΜΟΥ
				ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΓΜΩΝ ΤΑΞΕΩΣ
				0,00
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ 2011				ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ
31ης Δεκεμβρίου 2011 (1 Ιανουαρίου - 31 Δεκεμβρίου 2011)				Κέρδη Χρήσεως
				12744,11
				Ζημία προηγ. Χρήσεων
				40784,69
				Συνολική Ζημία εις Νέον
				26040,58
Κόστος εργασιών (Πωλήσεις)		87219,64		
Μείον κόστος Πωλήσεων		40667,13		
Μικτά αποτελέσματα κέρδη εκμίσσης		46552,51		
Πλέον άλλα έσοδα εκμίσσης		1683,31		
Σύνολο		48235,82		
Μείον έξοδα διοικητικής λειτουργίας		30591,00		
Μερίδα αποτελέσματα εκμίσσης		17644,82		
Πλέον Πιστωτικοί τόκοι		0,00		
Μείον Χρεωστικοί τόκοι		4887,22		
Οληκά αποτελέσματα εκμίσσης		12757,60		
Πλέον έσοδα προηγ. Χρήσεων		0,00		
Πλέον Έσοδα προβλέψεων Πρ.Χρήσ.				
Μείον έκτακτα & ανόργανα έξοδα		13,49		
Οργανικά και έκτακτα αποτελέσματα		12744,11		
Σύνολο αποσβέσεων		13790,60		
Μείον ενσωματών		13790,60		
Καθαρά Αποτελέσματα (κέρδη) Χρήσεως		12744,11		

Ο Πρόεδρος του Δ Σ
Ο Λογιστής

ΛΟΓΙΣΤΗΣ Α. ΓΑΝΩΣΗΣ
ΛΟΓΙΣΤΗΣ - ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟΣ Α' ΤΑΞΗΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΔΕΙΑΣ 1971-3-1999
ΑΛΚΑΙΟΥ 8 - ΜΕΤΑΛΛΗ - ΤΗΛ. 02510-41800
Α.Φ.Μ. 950177547 - ΚΟΥ ΜΥΡΤΩΝΙΔΗΣ

ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΣΥΝΕΣΜΟΣ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙΟΥ
ΕΔΡΑ ΠΑΛΑΙΟΧΩΡΙ ΛΕΣΒΟΥ
ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΧΡΗΣΕΩΣ 2012
 1/1/2012 ΕΩΣ 31/12/2012

ΠΕΡΓΗΤΙΚΟ				Α	ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΙΑ	ΠΑΘΗΤΙΚΟ
ΠΑΓΙΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
ΟΙΚΟΓΕΔΑ	0,00	0,00	0,00			1702,13
ΕΝΣΩΜΑΤΕΣ ΑΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΕΙΣ					ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΟ	46297,87
3 ΚΤΙΡΙΑ	40768,57	26283,63	14484,94		ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΟ	48000,00
4 Μηχανήματα	446949,26	274147,37	172801,89			
5 Μισθ Μίσθ	0,00	0,00	0,00			
6 Επιπλα Σκέυη	8097,99	7810,63	287,36			
Αιτητήσεων υπό εκτέλεση			0,00			
ΣΥΝΟΛΑ	495815,82	308241,63	187574,19			
III ΣΥΜΜΕΤΟΧΕΣ			6181,58			
1 Ε.Α.Σ.ΛΕΣΒΟΥ			386,50			
ΔΟΣΜΕΝΕΣ ΕΓΓΥΗΣΕΙΣ			194142,27			
ΣΥΝΟΛΟ ΠΑΓΙΟΥ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ						159542,86
Δ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟ						
I ΑΠΘΕΜΑΤΑ			14455,88			
1 ΕΜΠΟΡΕΥΜΑΤΑ						
II ΑΠΑΙΤΗΣΕΙΣ			28090,72			
1 ΠΕΛΑΤΕΣ						
11 ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ			763,42			
11 ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΧΡΕΩΣΤΕΣ						
ΔΙΑΧΥΣΗ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ ΤΡΙΤΩΝ ΑΤΕ			4402,44			
12 ΔΙΑΧΥΣΤΕΣ ΠΡΟΚ. & ΠΙΣΤ			46444,61			
ΟΦΕΙΛΟΜΕΝΕΣ ΜΕΡΙΔΕΣ			0,00			
ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ ΜΕ ΤΡΙΤΟΥΣ (ΕΑΣΛ)			0,00			
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΔΗΜΟΣΙΟ (ΦΠΑ)			50,52			
13 ΧΡΕΩΓΡΑΦΑ						
IV ΔΙΑΘΕΣΙΜΑ			4508,45			
1 ΤΑΜΕΙΟ			2,02			
3 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΟΥΔΕΣ			0,00			
4 ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΠΡΟΒΕΣΜΙΑΣ			98718,16			
ΣΥΝΟΛΟ ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝΤΟΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ						
ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΓΜΟΙ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ			0,00			
ΕΣΟΔΑ ΕΠΟΜΕΝΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΕΛΑΙΟΥΡΓ						
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ			292860,43			
ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΑΞΕΩΣ ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΟΥ						
ΑΛΛΟΤΡΙΑ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ			0,00			
ΑΠΟΣΗΚΗ ΕΛΑΙΟΛΑΔΟΥ			0,00			
ΕΛΑΙΑ ΕΙΣ ΕΝΩΣΗ			0,00			
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΓΓΜΩΝ ΤΑΞΕΩΣ			0,00			

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ 2012
 31ης Δεκεμβρίου 2012 (1 Ιανουαρίου - 31 Δεκεμβρίου 2012)

Κύκλος εργασιών (Πωλήσεις)	49145,99	
Μείον κόστος Πωλήσεων	17980,86	
Μικτά αποτελέσματα κέρδη εκμίσθης	31165,13	
Πλέον άλλα έσοδα εκμίσθης	979,83	
Σύνολο	32144,96	
Μείον έξοδα Διακητελής Λειτουργίας	24574,69	
Μερικά αποτελέσματα εκμίσθης	7570,27	
Πλέον Πιστωτικοί τόκοι	0,00	
Μείον Χρεωστικοί τόκοι	6158,58	
Θαλά αποτελέσματα εκμίσθης	1411,69	
Πλέον έσοδα προηγούμενων χρήσεων	0,00	
Πλέον Έσοδα προβλεπόμενων Πρ.Χρήσ.	476,39	
Μείον έκτακτα & ανώμαλα έξοδα	935,30	
Οργανικά και έκτακτα αποτελέσματα		
Σύνολο αποσβέσεων	11520,38	
Μείον ενσωμάντες	11520,38	0,00
Καθαρά Αποτελέσματα (κέρδη) Χρήσεως	935,30	

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΘΕΣΕΩΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
Κέρδη Χρήσεως	935,30
Ζημία προηγούμενων Χρήσεων	40784,69
Συνολική Ζημία εις Νέον	39849,39

30/4/2013

Ο Πρόεδρος του Δ.Σ. **ΓΡΗΓΟΡΗΣ Δ. ΓΑΝΩΣΗΣ**
 Ο Λογιστής
ΛΟΓΙΣΤΗΣ - ΦΟΡΟΤΕΧΝΙΚΟΣ Α' ΤΑΞΗΣ
ΑΡΙΘΜΟΣ ΠΛΕΙΔΙΑΣ 191/1-3-1999
ΑΛΚΑΙΟΥ Β - ΜΥΤΙΛΗΝΗ ☎ 22510 41930
ΑΦΜ: 030177547 - ΔΟΥ: ΜΥΤΙΛΗΝΗΣ

